

Mot storunion i studienorge

Norge kan bli stående med én stor studentorganisasjon hvis høgskolestudentene aksepterer invitten fra Norsk Studentunion.

Side 4

Slanker spiseforstyrrelser

Nordnorsk kompetansesenter for spiseforstyrrelser legges ned bare fire år etter oppstarten.

Side 5

NSU mot Utenriksdepartementet

Mens Iran gir studenter dødsdom, gjenopptar Norge diplomatiske forbindelser med regimet. Norsk studentunion protesterer.

Side 8

k u l t u r

Fittstim i nytt lys

Hva skjer når unge menn leser Fittstim som Fanden leser Bibelen? Følg vår reise uten returbillett inn i fittstimernes holdninger.

Side 10

NOAH – uten boa

De slåss for dyrenes rettigheter, NOAH i Tromsø er 10 år i år.

Side 15

Språksjærlihet

Språket vårt er i endring. Det åttende møtet om norsk språk ble nylig avholdt i Tromsø.

Side 17

Tema: Voltaire

– Et lik på flukt

Side 20-21

m e n i n g e r

Leder

Studentoligarkiet

Kronikk

Regjeringen dekker seg bak offentlige utvalg.

Side 2

Leserinnlegg

– Vann vi slaget, men tapte krigen?
– Ut å gå?!

Side 8

Husk Utropia på Internett:
WWW.UTROPIA.NO

Hovedfagsoppgaver i særklasse

Vernalisering av kålrot, sosial status hos rein, nikotinbehandling av rotte, støvplasma i Saturns ringer, erotikk i Platons tenkning, be-

fruktning av sjøpinnsvinegg, gamle fruer på Frogner, sleping av sei, koking og pilling av reker og 21 andre.

Side 6-7

Utropia
Studentavisa i Tromsø

- Nr. 16
- 24. november 1999
- Uke 39
- 24. årgang

– Menn er tapere

FOTO: CECILIE KNOPH-BERG

Med Eva Brattholm som guru mister Mann 2000 all identitet og selvsikkerhet. Hankjønn i Tromsø har vage bilder av hvem de er og hvilke idealer de etterstreber.

– Mannsidealet har nok forandret seg. Men hvordan, har jeg ingen anelse om. Den typiske mann er nok livsnnyteren. Han som har et par på si, mens kona er hjemme og passer barn, røper Tromsø-gutten.

Side 19

Universitetets undergrunn

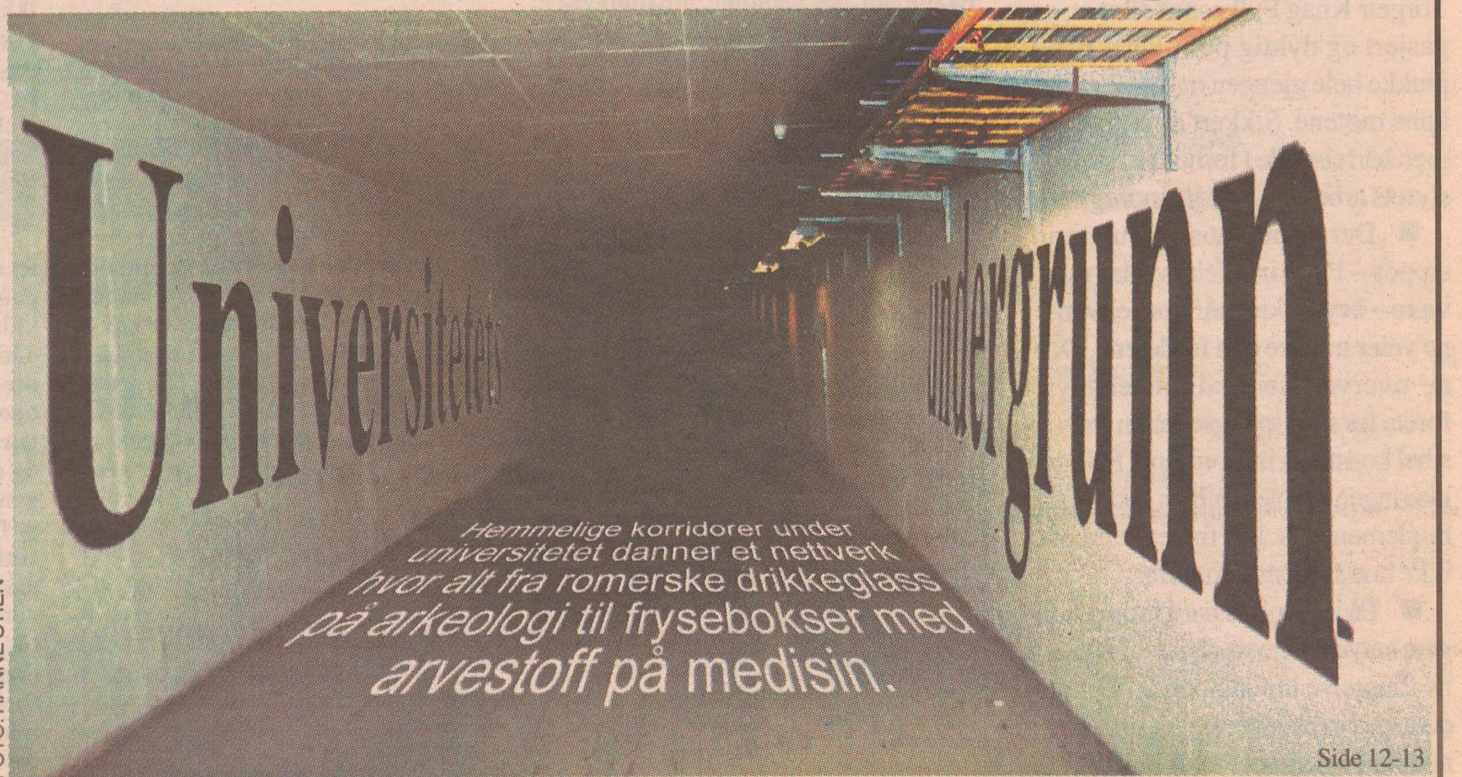

FOTO: HANNE STIEN

Hemmelige korridorer under universitetet danner et nettverk hvor alt fra romerske drikkeglass på arkeologi til frysebokser med arvestoff på medisin.

Side 12-13

Studentoligarkiet

■ – Vanskelig kan det konkluderes med annet når studentstyret i desperasjon over manglende rekruttering bestemmer seg for å la leder og nestleder håndplukke utøverne av sine interesser. Urnevalget humper og går mellom fem og ti prosent deltagelse, man klager og maser om engasjement, og man understreker den prinsipielle viktigheten av medbestemmelse. Dette i henhold til konsensus.

■ Selvsagt forstår man studentstyrets desperate jakt på virkemidler. Selv om man ynder å rette baker for smed, er det en plikt å rette opp i denne misforståelsen. Studentstyret gjør en formidabel innsats for studenter som gir blanke faen i sin egen velferd. Arbeidet gjøres utelukkende

Fallitterklæringen er soleklar hvis endringene implementeres: Det finnes overhodet ikke noe studentdemokrati.

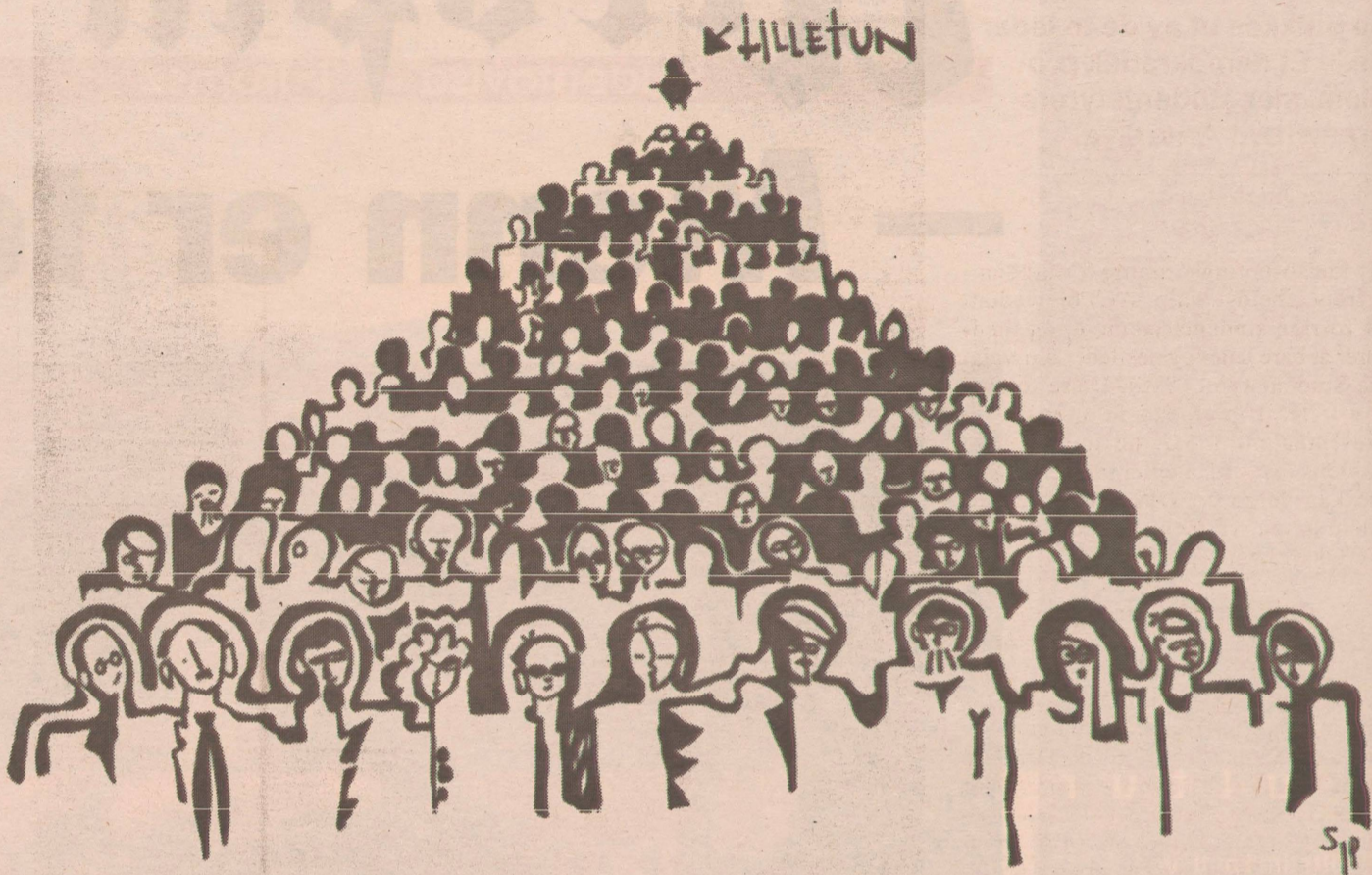
Utopia

av arbeidsutvalget (AU), hvor 4-5 personer må ha et latent oppofringsbehov og en tjenestevillig instilling til likegyldige studenter som fremdeles har behov for en håndrekning. Resten av studentstyret fungerer i praksis som sandpåstrøingsorgan og alibi for en folkeforsamling. Mange representanter åpner ikke munnen på møtene og har åpenbart bare en prinsipiell funksjon i studentdemokratiet – en funksjon som ikke må undervurderes. Arbeidsutvalget har ikke bare jobben med å tilrettelegge for og speile holdningene til det passive studentstyret – det må også produsere disse. Dersom produsentene av demokrati ikke selv er valgt via lister, kan man liksågodt la universitetets administrasjon, en Torgeir Knag Fylkesnes eller en engasjert og dyktig politiker – håndplukke hele gjengen og legge ned de åpne møtene. Sikkert effektivt nok, men hårreisende i forhold til studentstyrets arbeids- og prinsippprogram.

■ Det demokratiske grunnprinsippet – hvor ineffektivt det måtte være – brytes kun når konsekvensene veier mindre enn fordelene. Denne overveielseren må studentstyret foreta før man igangsetter en irreversibel konstitueringsordning. Fallitterklæringen er soleklar hvis endringene implementeres: Det finnes overhodet ikke noe studentdemokrati.

■ På lederplass har Utopia tidligere antydnet hele studentdemokratiets nedleggelse innen noen år. For studentenes interesser skyld, – ikke legg ned før engasjementet er helt dødt!

Regjeringen dekker seg bak offentlige utvalg

Olve Klevmo Møller er leder for Studentenes Landsforbund, som organiserer studenter ved Norges høyskoler og tekniske fagskoler.

På de fleste spørsmål om hvorfor løftene fra regjeringserklæringen ikke er fulgt opp, er svaret fra utdanningsminister Jon Lilletun enkelt og greit: Han venter på et utvalg som vurderer saken...

Resultatet: Et elending utdanningsbudsjett! I mai måned kom resultatene av en omfattende levekårsundersøkelse blant studentene i regi av Statistisk Sentralbyrå. Denne viste blant annet at studenter generelt ikke har mulighet til å klare seg på dagens studiefinansiering uten å jobbe ved siden av. Undersøkelsen dokumenterer også at de som forsøker å klare seg bare på studielånet vil ha 500 kroner igjen å leve for i måneden etter at

faste utgifter (til bolig, skole etc) er betalt. Jeg har vanskelig for å forstå hvorfor dette ikke er dokumentasjon god nok for regjeringen...

Men, denne undersøkelsen har statsråden altså ikke sett på i forbindelse med statsbudsjettet fordi han venter på rapporten fra Aamodtutvalget. Det blir meningsløst når Lilletun forsvarer seg med at utvalgene er viktige for å skaffe seg kunnskap, når kunnskapen han trenger for å foreslå forbedringer allerede ligger på skrivepulten hans.

Et enklere Norge?

Dette gjelder ikke bare i én sak. Både når det gjelder høyskolenes økonomi, økning i stipendandelen, tilbakebetalingsordninger, kvalitet i utdanningen, velferd og høyre utdanning generelt, venter regjeringen på diverse utvalg. Det får være grenser for hvor mange utredninger og komiteer det trengs før regjeringen er i stand til å fatte en beslutning. Eller er kan-

skje dette utvalgsveldet et ledd i regjeringens storsatsing "Et enklere Norge"?

Det mest urovekkende med regjeringens venting på ymse utvalg er at disse utvalgene har fått beskjed om å forholde seg til dagens rammer, og ikke foreslå tiltak som krever økte bevilgninger. Aamodtutvalget har for

eksempel fått i oppgave å vurdere systemene rundt dagens studiefinansieringsordning innenfor dagens kostnadsrammer. Utvalget vil altså ikke levere en rapport som foreslår noen forbedringer i tildelingen av lån og stipend, men nye systemer for hvordan lån og stipend skal tildeles. Det grenser derfor til ren frekthet av regjeringen å gjemme seg bak en fremtidig utvalgsrapport.

Stol på opposisjonen!

Resultatet av det hele er at regjeringen legger fram et budsjett som på utdanningsiden er tamt, kjedelig og dårlig. Materiellet for å gjøre det bedre ligger åpent og tilgjengelig, og opposisjonspolitikere har nå muligheten til å vise at de ønsker å ta ansvaret og sørge for at ikke studentene nok en gang blir budsjettets tapere.

Det må være en sørgelig situasjon å sitte i en statsrådposisjon å ikke ha mer vilje til å foreslå forbedringer enn det Lilletun her gjør. Den gang Lilletun var i opposisjon var han på studentenes side. Han så det var behov for endringer og forbedringer – og jeg føler meg ganske sikker på at han ville ment det uten å ha dokumentasjon fra fire-fem utvalg...

Utopia tar gjerne imot leserinnlegg. Skriv kort og poengtert, og du når flere med dine meninger. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte. Oppgi navn og adresse. Leserinnlegg kan trykkes anonymt. Vi foretrekker tekst på diskett eller via e-post.

Arbeiderpartiet, Høgre og Framstegspartiet har med sitt massive stortingsfleirtal gjort reint bord i EU-relaterte saker. Den Nei Til EU-baserte Bondevik-regjeringa har blitt plassert fullstendig på sidelinja av det EU-kåte Stortinget.

Se side 8

Udemokratisk AU

Utopia
Studentavis | Tromsø

Studentenes øverste organ, Studentstyret, skal fra neste år velge kun leder og nestleder for sitt arbeidsutvalg – de to resterende medlemmene plukkes ut av de to lederne. – Et demokratisk problem, sier studentstyreprerentant Arne Gya.

Vegar Andreassen
Hanne Stien (foto)

KRITISK: Studentstyreprerentant Arne Gya setter spørsmålsteget ved ny konstitueringsordning for Studentstyrets arbeidsutvalg.

Ny konstitueringsordning for Studentstyrets arbeidsutvalg (AU) ble vedtatt på forrige studentstyremøte, og medfører at bare leder og nestleder blir valgt fra Studentstyret (Sst.). Disse to skal så i fellesskap utpeke de to andre representantene i AU, og trenger ikke begrense seg til medlemmene av Sst. De kan velge og vrake fra hele studentmassen, så lenge de får Studentstyrets velsignelse.

Demokratisk problem

– Det er et demokratisk problem at de som velges inn i AU, de fremste posisjonene i Studentstyret, ikke nødvendigvis representerer studentene. Ordninga er temmelig merkelig da dette skal være studentenes øverste organ, sier Arne Gya, som finner det særdeles betenkelig at man kan få inn to mennesker som ikke har stått på noen valgliste.

Nåværende studentstyreleder Line Kjelstrup har derimot ingen betenkeligheter med den nye ordninga, tvert imot:

– Nå kan leder og nestleder velge inn folk med kompetanse og kvalifikasjoner i forhold til de verv disse skal fylle, sier Kjelstrup, og påpeker at Studentstyret fortsatt har siste ord, siden det må godkjenne kandidatene de to lederne fremsetter.

– Studentstyret har i realiteten veldig liten innflytelse på hvem som får komiteansvar i AU. Leder og nestleder stiller i praksis et ultimatum, protesterer Gya, og fortsetter:

– Studentstyret står ovenfor et problem. Enten må de godkjenne kandidatene som blir framstilt eller man kan risikere å stå uten et fungerende AU.

Motvillige representanter

Dagens ledere av Studentstyrets arbeidsutvalg, Kjelstrup og Moe, mener

rollen til AU er overvurdert:

– Arbeidsutvalget tar ingen politiske avgjørelser, det er kun et saksforberedende organ, – dessuten, påpeker Moe, – står Studentstyret fritt til selv å bestemme hvordan arbeidsutvalget skal bli valgt.

– Tidligere erfaringer viser at det ikke alltid er like lett å finne fire perso-

ner i det sittende styret som er villig til å ta på seg fulltidsverv.

– Nå skal det bli lettere å få rett folk på rett plass, sier han.

Gya er sterkt uenig, og spør: – Hvor seriøst stiller man egentlig til valg, hvis man ikke er villig til å ta på seg slike verv? Man skal tross alt representere studentene.

▪ Saksa ▪

UNIVERSITAS

Oslo taper 5 mill.

Universitetet i Oslo taper millioner på at studentene har dårlig studieprogresjon, som følge av en bevilgningsordning som straffer universiteter med trege studenter.

Forbedringspotensial

– Fra vår daglige erfaring vet vi at norske universiteter ikke er «elfenbenstårn» uten kontakt med media, skoler og foreninger. Spørsmålet er om vi bør slå oss til ro med dagens situasjon. I utredningen om en ny formidlingspolitikk ved Universitetet i Oslo hevdes det ... at institusjonen også har et stort forbedringspotensial.

STUDVEST

Uforstående

Studentsamskipnadene i Trondheim og Tromsø stiller seg uforstående til at utenlandske studenter i Bergen må binde seg til studentboligen i fem måneder, mens norske studenter bare har en måneds oppsigelsestid.

Studentene sparer

Hvis det innføres studentrabatt på bussen neste semester, vil busskjørende studenter i Bergen spare omtrent 220 kroner i måneden. Dette kommer som følge av en intensjonsavtale mellom sentrums-partiene og Arbeiderpartiet i Fylkestyret.

Under Dusken

LESTAVIS I TRONDHEIM

Nybygg

Et stort studentservicesenter kan bli oppført på fengselstomten bak Samfundet. Det er Samskipnaden og Samfundet i Trondheim som står bak ideen. Senteret kan være ferdigbygget allerede i år 2001.

Snillisme?

Ved fakultet for arkitektur, plan- og billedkunst på NTNU i Trondheim stilte kun én kandidat til én plass i Studenttinget, Espen Handegård. Han markedsførte sitt kandidatur med: «Skal være snill og grei. Ikke trække på smådyr. Gi blomster til gamle.»

...er et organ for studentene i Tromsø. Avisa gis ut med støtte over semesteravgifta.

Ansvarlig redaktør:
Andreas Høy Knudsen

Kulturredaktør:
Inger Nilsdotter Bråtveit

Deskansvarlig:
Ole Martin Jenssen

Fotoansvarlige:
Hanne Stien
Marit Ljøsne

Internettansvarlig:
Harald Groven

Redaksjonen:
Anders Lilleheim, Anne-Britt Hofstad, Asbjørn Bartnes, Hadi Lile, Hallgeir Løland Torpe, Halvor Johannes Lie, Ingrid Klein-Hedlund, Irene Foss, Kari Mette D. Eliassen, Krister Brandser, Marianne Søndmør, Marte Bull-Njaa, Mette Strengenhagen, Michael Wynn, Mikael Kahn, Mona Varpe, Per Steinar Moen, Ragnhild Vik Nilssen, Reidun Faye, Rune Thomassen, Siri J. Pedersen, Siri Vaggen Olsen, Siv Tofte, Stian Andreassen, Thomas Johansen, Tori Falck, Trine Andreassen og Vegar Andreassen

Adresse:
Universitetet i Tromsø
Hovedgården
9037 Tromsø

Telefon:
77 64 53 66 (desken)
90 52 56 03 (tips og saker)
97 65 08 41 (annonse)

Faks:
77 64 51 99

E-post:
utopia@utopia.no
Internett:
http://www.utopia.no

ISSN:
0806-9611

Trykk:
Bladet Tromsø,
Opplag:
5000
Annonsepriser:
Kontakt oss for tilbud

Neste deadline:
18. november 1999
Neste utgivelse:
24. november 1999

Høgskole mot universitet

– et kunstig skille

Landets to store studentorganisasjoner leier allerede lokaler i samme bygg. Nå kan det gå mot en sammenslåing av de to.

Ole Martin Jenssen

Utviklingen i studentorganisasjonene i Norge har ført til at vi dag står vi igjen med to store, Norsk Studentunion (NSU) og Studentenes Landsforbund (StL). Skillet mellom dem er studentgruppene de representerer: StL organiserer høyskolestudentene, mens universitetene og noen av de vitenskapelige høgskolene er tilknyttet NSU.

Mulig sammenslåing

– Vi har et godt samarbeid med StL, og det er tilrettelagt for en organisatorisk sammenslåing, hevder NSU-leder Sigrun Aasland. Det var på landsmøtet i vår at NSU vedtok å arbeide for en sammenslåing av de to studentorganisasjonene. På den andre siden jobber StL fremdeles med å kjøre inn arbeidsrutinene etter nylig å ha tatt opp to mindre forbund som medlemmer – Landslaget for Norges Lærerstuderter og Barnevern,- sosionom- og vernepleierstudentene.

Her ligger kanskje det viktigste hinderet for en sammenslåing av NSU og StL. Mens NSU allerede står på startblokken, er StL fremdeles i garderoben. StL ønsker allikevel å være i stand til å møte utviklingen i utdanningspolitikken fra det offentlige side, en politikk som i stadig mindre grad skiller mellom universitet og høgskole.

– Ideelt sett burde vi vente litt, men det er klart at ting skjer fort, sier StL-leder Olve Klevmo Møller. Han presiserer at høgskolestudentene ikke har tatt endelig stilling til om de ønsker å slå seg sammen med NSU.

To fagforeninger, én interessegruppe

Studentorganisasjonene er preget av felles interesser og samarbeider i dag på flere områder. Samkjøringen mellom de to er i dag så god at de har lagt ned det koordineringsorganet de før brukte ved oppnevninger av representanter til nasjonale råd og utvalg.

– Om man ser på de realpolitiske forskjellene, kan skillet mellom organisasjonene oppfattes som kunstig, forteller Møller. Samarbeidet kom godt til syne da forslaget til statsbudsjett ble fremlagt. Begge organisasjonene prioriterte de samme fanesakene overfor myndig-

SAMMENSLÅING: Om NSU får det som de vil kan studentnorge snart være samlet til et rike.

hetene – studiefinansiering, studieplasser og studentboliger.

Det offentlige ligger foran

Det offentlige er i dag i ferd med å samle utdanningsnorge til ett rike. Høyskolerådet og universitetsrådet har opprettet felles organer og sender felles utspill på samme brevpapir. Grensene mellom universitet og høgskole blir stadig mindre, og for tiden drøftes universitetsstatus for flere av høgskolene. Samtidig følger studentorganisasjonene de tradisjonelle skillelinjene.

Det er opp mot denne virkeligheten

studentenes to organisasjoner nå må vurdere sin virksomhet. Framtidsutsikten er en nedbrytning av grensene mellom universitet og høgskole – og statlige organer, som ikke skiller mellom universitet og høgskole.

– Det er klart at utviklingen i offentlig sektor påvirker debatten om vårt forhold til NSU, forteller StL-leder Møller.

Mer til grasrota

Formålet med en fusjon er som regel å oppnå høyere effektivitet og å få mer tyngde i forhold til andre aktører. En sammenslåing av studentorganisasjonene

vil dessuten føre til pengebesparelser. Driften av to sentralstyrene legger beslag på store deler av budsjettene. NSU og StL har begge gitt uttrykk for at disse utgiftene vil kunne kuttes betraktelig dersom de to slår seg sammen. Innsparinger vil naturlig komme lokallagene til gode. Sterke og store lokallag danner et godt fundament for å øke gjennomslagskraften overfor både lokale og sentrale myndigheter.

– Noe av bakgrunnen for at vi ønsker en sammenslåing ligger i et ønske om å øke det politiske gjennomslaget, forteller Sigrun Aasland.

Tomme strategiplaner

– Institusjonen operasjonaliserer ikke sine strategiplaner, konkluderer den første store evalueringen av Universitetet i Tromsø.

Andreas Knudsen

Universitetet i Tromsø er ikke lenger en foregangsinstusjon for læringsmetoder, konkluderer Danmarks Evalueringsinsti-

tutt i sin rapport om UiTø, som ble offentliggjort i forrige uke. De store strategiplanene "Bedre læring for nyere tider" fra 1995 og "Strateginotatet for UiTø" fra 1998 vurderes som

gode, men rapporten forteller at der endnu ikke er sket noe på dette område. Komiteen bak rapporten, som er bestilt av Norgesnettrådet, understreker at UiTø må utmynte overordnede mål i undervisningen. Komiteen oppfordrer universitetet til å lage en konkret handlingsplan, som UNIKOM skal ha ansvaret for å utarbei-

de – med vekt på tematisk og problembasert undervisning. Et annet tiltak som tilrådes i evalueringsrapporten, er opprettelsen av såkalte "teaching portfolios" for hver enkelt lærer for merittering av pedagogisk innsats og utvikling.

Under evaluering av struktur og organisasjon, anbefaler Danmarks Evalueringsinstitutt

opprettelsen av såkalte "Learning Communities", mindre læringsgrupper etter amerikansk modell. Ifølge rapporten drar UiTø ikke lenger fordeler av å være et lite universitet, fordi fakultetsinndelingen, som ble innført i 1997, ikke har gitt ønskelig tverrfaglighet. Under forskning anbefaler rapporten en langsiktig strategi for rekruttering.

Utmagret kompetanse

Nordnorsk kompetansesenter for spiseforstyrrelser legges ned like etter oppstarten, på tross av at spiseforstyrrelser er et stadig større problem i Nord-Norge.

Hanne Stien
(tekst og foto)

– Vi har endelig fått etablert et fagmiljø, og så blir alt arbeidet stoppet, uttaler psykiater Tor Sørli til Utopia. Nordnorsk kompetansesenter for spiseforstyrrelser ble opprettet høsten 1996. Målsettingen var å gi opplæring til helsepersonell og sosialtjenesten i kommunene. Kompetansesenteret la til rette for å behandle pasienter med spiseforstyrrelser i hjemkommunene.

– I Nord-Norge blir et slik nettverk enda viktigere enn i resten av landet på grunn av de store avstandene. Kompetansesenteret har etter hvert blitt flittig brukt av helsepersonell, lærere og foresatte, forteller Sørli.

– Helsepersonellet får rett og slett hjelp til selvhjelp, er hans konklusjon.

På tvers av føringer

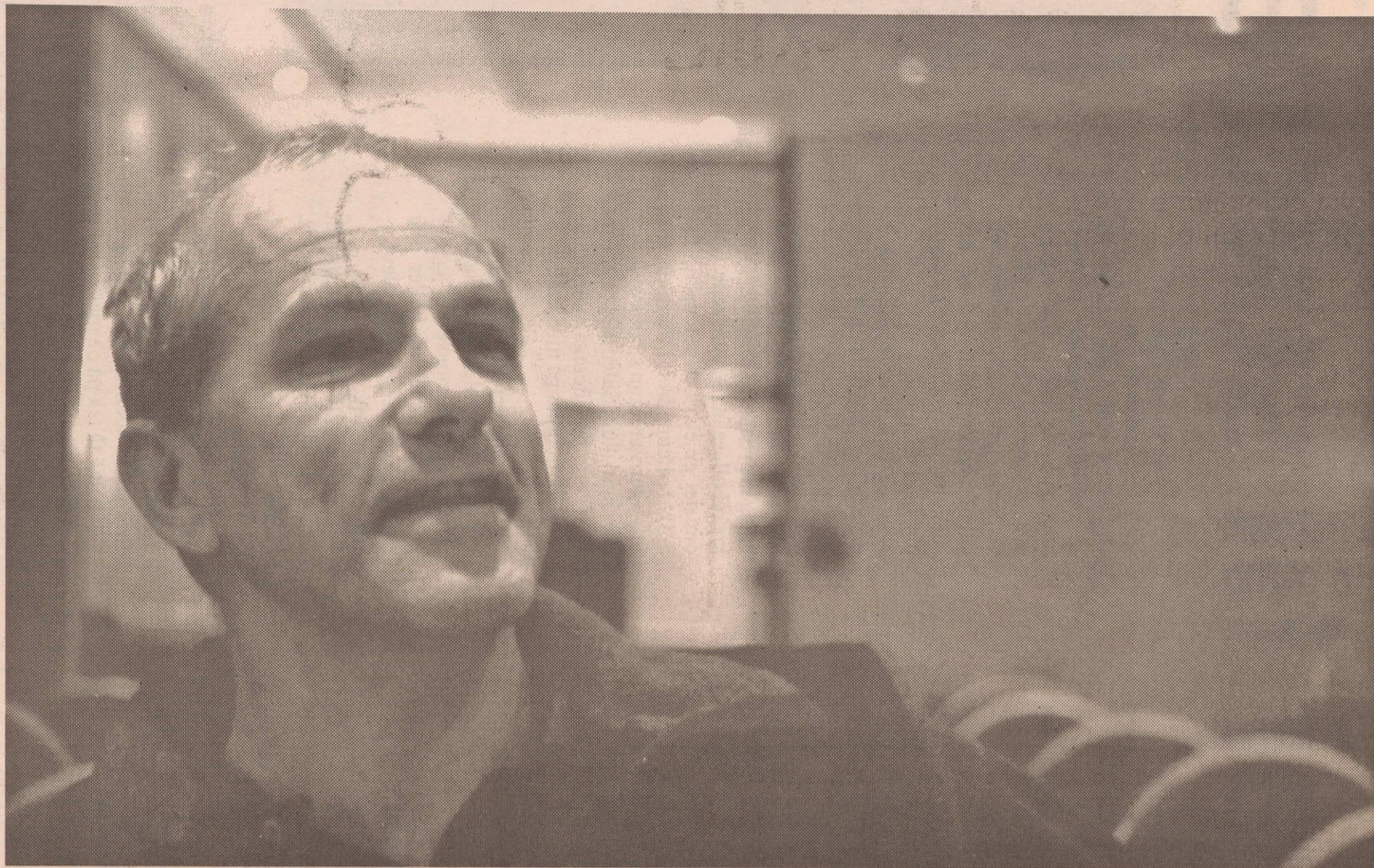
Staten har allerede lagt føringer på spesialområder innen psykiatrisk helsevern, deriblant spiseforstyrrelser og selvmord, ifølge departementale intensjonsvedtak. På tross av dette legges nå senteret ned. Midlene som finansierer senteret, har vært tildelt via det regionale helseutvalget. Nå mener Tor Sørli at øremerking over statsbudsjettet er den eneste sjansen psykiatrisk helsevern har:

– Vi ser stadig at psykiatrien taper overfor klinisk medisin, dette må nå tas på alvor.

Stadig flere menn

Spiseforstyrrelser er vanligvis lett å påvise fordi sykdommen er knyttet til handlinger hos pasienten. Symptomene kan være å sulte seg, tvangstrener, kaste opp eller bruke avførings- eller vann drivende medisiner. Sykdomstilstandene viser seg å bli stadig mer komplekse, det er derfor viktig at denne lidelsen blir vist oppmerksomhet innen helsevesenet, ifølge psykiater Tor Sørli i Tromsø, som i forrige uke arrangerte en større konferanse om spiseforstyrrelser.

Kvinner i alderen 15-29 år er mest utsatt for sykdommen, men stadig flere menn får spiseforstyrrelser. Sykdommen forekommer gjerne etter at pasienten har hatt en periode med store depresjoner og deretter utviklet sykkelig interesse for kroppen. Tilstanden forverres og blir sterkere etter hvert som pasienten utvikler spiseforstyrrelsene. De dype depresjonene som følger, kan føre til bruk av rusmidler, og i ekstreme tilfeller til selvmordsforsøk. Slik forsøker den rammede å flykte fra sin egen kropp og selvforakten. Forebyggende tiltak kan forhindre at spiseforstyrrelsene utvikler seg.

Utdanning som nødhjelper

– Klokken er 02.00, den 26. oktober 1998. Vi evakueres. Mitch er meldt på vei innover land med en styrke på 250 km/t, oversvømmelsene har begynt.

Orkanen Mitch herjet i oktober Nicaragua, der SAIH støtter utdanningsprosjekter. SAIH (Studentenes og Akademikerne Internasjonale Hjelpesfond) er på prosjektoppfølgning i de indianske bosettingene ved nedre Rio Coco, der den lokale utviklingsorganisasjonen AMC organiserer et helseutdanningsprosjekt. I utgangspunktet var vi mest bekymret for å treffe opprørsgiljaen i området, men vi endte altså med å jages vekk av en av tidenes verste orkaner.

Skader

Mitch har påført både Nicaragua, Honduras, Guatemala og El Salvador kraftige skader. Dødstallene for hele Mellom-Amerika ligger rundt 20-30.000. Infrastruktur som veier, broer, strømforsyning og telefonlinjer er ødelagt, store deler av årets avlinger tapt og tre millioner mennesker er hjemløse. Først rammet orkanvinden, deretter kraftige regnskyll, oversvømmelser og leirskred. Nicaragua er hardt rammet, og med en historie bak seg av jordskjelv, havskjelv, krig, oversvømmelser og vulkanutbrudd,

snakker folk om at landet er plaget av Bibelens "syv plager". En kan spørre om de fortsatt opplever det som meningsfullt å arbeide for utvikling når naturen stadig slår så knusende ned på ting som bygges opp.

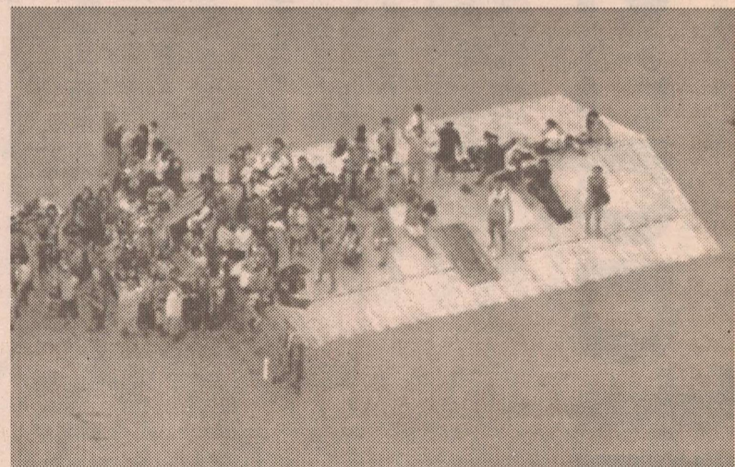
Studentsolidaritet

Norske studenter og akademikere støtter utdanningsprosjekter i Nicaragua via SAIH. SAIH er ikke en nødhjelpsorganisasjon, men støtter langsiktige utviklingsprosjekter. SAIHs virksomhet er konsentrert i Atlanterhavsregionen, og et eksempel er helseutdanning blant miskitoindianere. Det var sistnevnte prosjekt SAIH besøkte da orkanen kom, under en workshop som bygget bro mellom moderne og tradisjonell medisin. Prosjektet illustrerer hvordan utdanningsbistand skaper hjelp til selvhjelp. Takket være prosjektet har landsbyene og helsepersonalet ikke bare lært om forebygging av sykdommer, vannrensing, hygiene, medisin og symptom-gjenkjenning, men de har lært å selv ta tak i egne problemer. De har lært å stole på egne krefter, og har organisert nødkomiteer. Før prosjektet ville landsbyene stått hjelpeløse mot orkanen. Det finnes 5000 mennesker her, og én båt med motor. Å evakuere alle i tide var umulig. Men med kunnskapen de nå har fått, har de ikke bare praktiske helsekunnskaper, som hvordan de

skal unngå epidemiutbrudd etter en oversvømmelse, men de står også organisatorisk bedre rustet til å takle situasjonen. For c kan den altså ikke drukne. AMC vil fortsette arbeidet i Rio Coco-landsbyene enda en stund, med sykepleiere utdan-

net på en SAIH-støttet sykepleierhøgskole. En dag trekker de seg ut, og da skal landsbyene klare seg selv, drive sine egne prosjekter og videreføre og spre helseutdanningen på egen hånd.

Henrik Pryser Libell
SAIH

OVERSVØMT: Først rammet orkanvinden, deretter kom kraftige regnskyll

SKADER: Orkanen mitch gjorde tre millioner mennesker er hjemløse

Hovedfag: sær vei til suksess

Er DU redd for å skrive en alt for spesiell hovedfagsoppgave? – La deg ikke skremme fra å velge en merksnodig oppgavetittel. Utopia har plukket ut et knippe hovedoppgaver fra 70- og 80-tallet der kandidatene ikke har vært redd for å gå i bredden for originalitet. Vi spurte noen av dem:

– Hva slags nytte har du hatt av hovedfagsoppgaven din i ettertid?

Alte seg til eksamen

– Ålen er visstnok et seksualsymbol, har jeg lest et sted, forteller Robert Bergersen til Utopia.

– Vi fant ut at det var mer ålen enn antatt i nordnorske vassdrag, men at det var færre ål i hvert vann. Vi fant ut mye om hva ålen spiste, samtidig som vi selv måtte spise mye ål. Det ble både kokt, stekt og røkt ål på Robert de årene det tok å koke sammen oppgaven. Instituttet hans var mest opptatt av sei, lodde og annen matfisk, så avdelingen ble tilført bredde ved at det endelig ble forsket på nordnorsk ål. Han har ikke jobbet med ål i årene som har gått etter oppgaven, men fra 1986 til 1992 jobbet Robert med bunndyrundersøkelser i Altaelva.

Robert sitter nå og registrerer insekter på data i kjelleren på Tromsø Museum.

– Det er trasi å sitte i magasin, kun omgitt av døde insekter. – Det kan du godt sitte meg på i Utopia, sier Robert.

Pillet reker i elleve år

– Jeg kunne faktisk bruke det jeg skrev om direkte i arbeidslivet, forteller han på en dårlig telefonlinje fra islandskysten. Oppgaven spredte over et bredt fagfelt: Alt fra pilling av reker til forskjellige betingelser for rekekoking. Han har jobbet med reker de siste elleve år. Etter ti år i bransjen har han så vidt dristet seg ut over sitt opprinnelige fagområde. Han driver nå med markedsføring av kamskjell i tillegg til reker.

– Jeg er veldig fornøyd og kunne ikke tenke meg å jobbe utenfor rekeindustrien, sier Hallur som har klattret til en ledende stilling innen rekemarkedsføring.

Borgerskapets diskrete sjarm: Identitetsforvaltning blant gamle damer på Frogner.

Kirsten Danielsen 1980, Sosialantropologi

Virkning av oljedispergeringsmidler på befruktning av sjøpinnsvinegg.

Stig Brelum 1981, biologi

Språkval og språkbruk på Skibotn: Kven blir forstått av kven?

Jorid Hjulstad Junntilla 1988, nordisk

Avisforsøk med liryper i fangenskap.

Per Henrik Baadnes 1980, biologi

Næringsvalg hos ål fra seks vassdrag i Nordland, Troms og Finnmark.

Robert Bergersen 1984 – biologi

Paradigmeskifte i fylkesplanlegginga?: en studie av fylkesplanlegging i Troms.

Rigmor Bjørkli 1989 Samfunnsvitenskap

A study of the relationship between the Polynesian women and white men in Mutiny on the Bounty and Pitcairns Island by Charles Nordhoff and James Norman Hall.

Randi Nordmo 1981, engelsk

Mosjon, en metode for å redusere ømfintligheten overfor stress hos røye. Virkningen av langvarig, moderat mosjon og stress på nivåene av en del blodparametre.

Odd H. Johannessen 1985, biologi

Pekuljære a-stjerners innfagning av interstellare støvkorn.

Jørgen Leiknes 1982, fysikk

Koking og pilling av reker.

Hallur Viggosson 1986, fiskerifag

Sammenheng mellom sosial status hos rein og risiko for infeksjon med beitetransmitterte nematoder.

Anne Nesbakken 1987, økologi

Vernalisering av kålrot

Karl H. Dyping 1981, plantefysiologi

Utnyttelse av fiskesio: En økonomisk analyse for Andøy, Nordland.

Geir Egil Kristoffersen 1977, fiskerifag

Kvinner i Nain: Kjønnrolleforvaltning i et multietnisk lokalsamfunn i endring.

Anne Brantenberg 1975 - sosialantropologi

Sårskader og dødelighet som følge av sleping av sei

Kyrre Lien 1980, fiskerifag

Far til en million kråkeboller

Oppgaven skulle belyse olje- og oljeoppløsningsmidlers innvirkning på kråkebollers formerings- evne. I løpet av tre år satte Stig til verden og talte over én million kråkebollelarver. Disse dyra tok han siden livet av ved å helle Ekofisk-olje over dem.

– Jeg fant ut at kråkebollenes celledeling gikk fullstendig amok. Larvene ble så pakka full av celler at de døde etter at jeg hadde helt olje på dem. I blant kunne forskningen gi uante bi-resultater i form av kråkebollesalat på fagfestene. Selv om det er et stort potensiale for kråkebolleoppdrett i framtida, tok Stigs karriere som sjøpinnsvinfor- sker brått slutt. Siden 1981 har han vært lærer på videregående og ba- re av og til holdt på med kråkebol- ler.

– Elevene vet ikke at jeg har et kjærlighetsforhold til kråkebolle. Bare av og til demonstrerer jeg mine fagkunnskaper og heller olje over kråkebolleegg under elevfor- søk, sukker Stig.

– Kråkebolleforskningsmiljøet her i Rørvik er ikke akkurat stort, humrer Stig.

Fra stjernestøv til Statoil-stjerne

Jørgen studerte merkelige stjerner fem semestre. Han satte seg som mål å forklare hvordan inntfangning av støvkorn fra ytre verdensrom kunne forklare at noen stjerner oppførte seg pussig sammenlignet med andre. For helt å få tak på de merkelige stjernene måtte han simulere prosesse- ne på datamaskin.

– Det var datakunnskapene på hovedfaget jeg har hatt mest bruk for siden, avslører han. Resten av yrkeskarrieren var et sidelengs stup fra støv i det ytre verdensrom til olje på bunnen av Nordsjøen. Dataimule- ringen av det interstellare støvet gav ham jobb først som fysikkle- tor, siden som edb-lærer på lærerhøgskolen. Ettepå gikk han fra edb- lærer til edb-konsulent i Oljedirektoratet, før han ble headhunter som reservoarfytiker i Statoil. – Ledende reservoarfytiker heter det vel egent- lig, sier han, og flirer av sin kosmiske karriere.

– De fleste av kollegene mine i oljebransjen synes det er morsomt å oppdage at jeg egentlig har bakgrunn som astrofysiker.

– Men det er sjelden jeg ser stjernemiljøet her i Rogaland.

Årsmøtet i Nord-Troms med vekt på småbrukernes tilpasning av drifta i forhold til inntektskilder og andre betingelser innen og utenfor brukets grenser gjennom en 25-års etterkrigsperiode.

Tor Arne Lillevoll 1982, sosiologi

Ikke-relativistiske og kvasi-relativistiske modellpotensialberegninger på AgH og AuH.

Øystein Boland 1986 kjemi

T- og B-lymfocytters lokalisasjon og vandringmønster hos rotte.

Jan G Fjeld 1974, fysiologi

En betinget lineær regresjonsmodell: Bruk av stabile marginal sentralgrenseteorem ved statistisk inferens i stokastiske prosesser.

Edvin Laukvik Bredrup 1979 statistikk

A study of the theme of depression and madness in Doris Lessings works with special emphasis on The four-gated city.

Kirsten Aadahl 1980, engelsk

Etikk og erotikk i Platons tenking.

Roar Anfinnsen 1988, filosofi

Levomepromazins farmakokinetikk: En studie med rotte som modell for menneske.

Petter-Arnt Hals 1980, biokjemi

Vertikal fordeling av reke 0-4 meter over bunn i Isfjardardjup Island.

Valgeir Einarsson Olafur 1983, ressursbiologi

Støvlasmateori anvendt på dynamiske prosesser i Saturns ringer.

Frank Melandsø 1989, fysikk

Elementer til en teori om velferdskapitalismens krise

Roar Hagen 1982, sosiologi

Fanget i sitt eget perspektiv? En drøfting av Piagets desentreringsbegrep i lys av observasjoner av 16 barn i en barnehage.

Rønnaug Holmvik 1988, samfunnsvitenskap

Torsjonspunkter på elliptiske kurver og enheter i funksjonskropper og talkropper.

Reidar Antonsen 1980, matematikk

Konservering av småfisk ved kombinert salting, syrebehandling, fermentering og bruk av planteinhibitorer med spesiell relevans for bruk i tropiske strøk.

Knut Eirik Andersen 1984, fiskerifag

Fra hustukt til kvinnemishandling: Kampen for de allmenne normene.

Elin Johnsen 1985, samfunnsvitenskap

Årsmøtet i Nord-Troms med vekt på småbrukernes tilpasning av drifta i forhold til inntektskilder og andre betingelser innen og utenfor brukets grenser gjennom en 25-års etterkrigsperiode.

— Jeg sydde inn elastiske tuber under huden på rotta. Osmotiske minipumper avga en jevn strøm av nikotin, forteller Rognmo, som i dag er allmennpraktiserende lege på Lillehammer. Forsøket hans skulle påvise verdien av frie fettsyrer ved nikotinpåvirkning. I løpet av 18 år etter hovedfaget har ikke Rognmo brukt kunnskapene sine fra rotteforsøkene.

— Jeg begynte med arktisk biologi, men gikk over til reinforskning og reindriftsforvaltning, sier Arne.

Elleve års studier for 5000 kroner

— Jeg ble lurt opp hit fra Oslo ved hjelp av et stipend på hele 5000 kroner, noe som tilsvarte et halvt semesters studielån den gang. Oppgaven handlet om hvordan hvite blodlegemer vandrer mellom blod og lymfe. Universitetet var flunkende nytt på denne tiden, jeg var blant de første til å ta hovedfag i Tromsø. Han syntes miljøet var så unikt at han overtalte flere av vennene sine til å studere her. På universitetet fant han også sin kone som studerte filologi, i 1974 fikk de en sønn som tyve år senere begynte å studere her. Jan Gunnar flyttet sørover igjen etter hovedfaget. Etter elleve års studier endte han opp som medisiner i Oslo.

Schizofrene rotter

Petter-Arnt testet virkningen av et kjent antipsykotisk legemiddel på rotter. Oppgaven satte som mål å finne ut om vi kunne trekke konklusjoner fra rotter til mennesker. Det nye med denne oppgaven var måten å ta blodprøver på ett til flere dyr på forskjellige tidspunkt. I dag bor han på Frogner og jobber som leder innen legemiddelindustrien.

Fra ideologi til apati?

Roar Hagen var en brennende marxist da han studerte "Det samfunnsvitenskapelige monolittstudium" fra slutten av 70-tallet. Hagen deltok aktivt i Norges Kommunistiske Studentforbund. Han har fulgt opp hovedoppgaven "Elementer til en teori om velferdskapitalismens krise" i sin forskning etterpå. Med boka *Rasjonell solidaritet*, utgitt i år, setter han igjen fokus på fordelingen av samfunnets ressurser og "rational choice".

— Men nå er jeg helt avideologisert, innrømmer Hagen. — Jeg valgte teori framfor politikk. — Men fremdeles er jeg med på livlige stridigheter innad i faget.

Kvantekjemiker i Alta

Øystein skrev om hvordan Einsteins relativitetsteori kan forklare at tunge atomer som gull og sølv får andre kjemiske egenskaper enn forventet når de nærmer seg lyshastigheten!

— Forskningsfeltet kvantekjemi har ingen praktisk betydning. Det er å regne som grunnforskning. Men i det siste har legemiddelindustrien begynt å anvende kvantekjemi til å teste legemidlers virkning teoretisk før de testes på levende organismer. Men Øystein var nok litt for tidlig ute. Siden han ble ferdig har han undervist i realfag på videregående og høgskole i Alta.

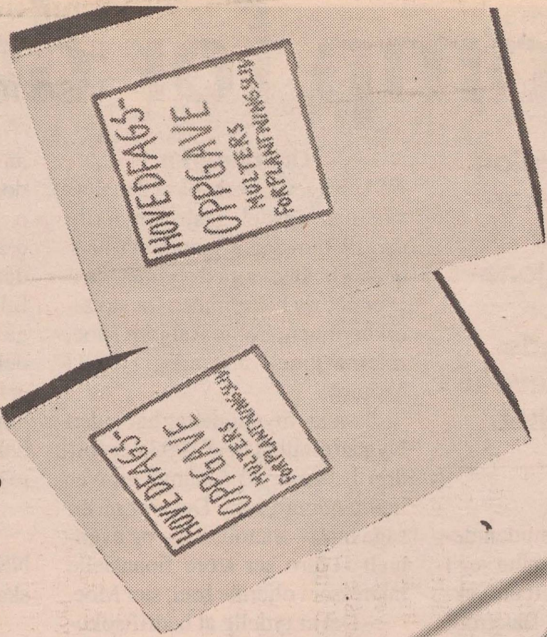
— Jeg er egentlig overkvalifisert her ute i ødemarka i Alta, sukker kvantekjemikeren.

Kjærlighet til Platon

De færreste som har tatt ex.phil i Tromsø kan vel si å forbinde Platon med erotikk. Dette en av oppfatningene som filosofen Roar Anfinnsen ville til livs.

— Platon brukte en del erotiske metaforer på erkjennelsestelegning. Det jeg fant ut i oppgaven var at Platons selvrealiseringsbegrep hadde relevans for oss i dag. Roar er imidlertid svært tilbakeholdene med å påberope seg å ha gjort noen nyoppdagelser innen platonforskning. Det er nemlig skrevet mye om Platon de siste 2300 år.

Hvilken jobb får en som har tatt hovedfag i platonisme? Roar har undervist og gjort eksamensretting i ex.phil. siden han ble uteksaminert. Han holder nå på med en doktorgrad om filosofen.

Nord-lyse idéer om Saturn

Frank skrev en banebrytende oppgave om elektriske krefter mellom partikler i ringene til planeten Saturn. I dag jobber han som førstemanuensis ved Nordlysobservatoriet.

— Temaet var ikke fjernt ettersom de fysiske lovene er like i hele universet, påpeker han.

Han oppfordrer folk til å ta tørre å ta teoretiske oppgaver.

Til kamp for dødsdømte studenter

Norsk Studentunion (NSU) krever at norske myndigheter fortsetter sanksjonene mot Iran, hvor studenter får dødsdom for kontrarevolusjonær virksomhet.

Siri J. Pedersen

Etter de voldsomme studentdemonstrasjonene som utspilte seg i Teheran i juli, har det vært urovekkende lite furor i Iran. Bakgrunnen for urolighetene var beslutningen om å innskrenke pressefriheten i landet ytterligere, blant annet ved å stille journalister for revolusjonsdomstolen, samt å stenge flere liberale aviser. Den islamske republikk ble grunnlagt etter Shaens fall og revolusjonskuppet i 1979, og sommerens opprør tolker mange som et markant og etterlengtet ønske om frihet og demokrati i Iran.

I tju år har Khomeini – og nå Khamenei og hans religiøse prestestyre – hersket enerådende. Den islamske lovgivningen forbyr å stille spørsmål ved ayatollahens politikk. Khamenei er overhodet for politikk, hemmelig tjeneste og hær. Styret gir reformvennlige president Khatami lite makt og innflytelse, til tross for 70 prosent oppslutning ved valget i 1997.

Oljerike Iran

NSU reagerer sterkt på at den norske næringsdelegasjonen nylig dro til Iran for å gjenoppta handelsforbindelser med regimet. Dette er noe av bakgrunnen for støtteerklæringen, ifølge Asbjørn Moe, internasjonalt ansvarlig i NSU Tromsø.

Norske myndigheter har siden Nygaard-attentatet i 1993 oppfordret bedrifter til å unngå enhver innblanding i Iran. Dette er nå en saga blott – Statoil, Saga og eventuelt Hydro ser store finansielle interesser i oljerike Iran, sier Moe.

– Det er tydelig at bedriftsøkonomiske hensyn dominerer, overgrep, frihetsberøvelse og menneskerettigheter generelt kommer sørgelig i skyggen av slike interesser, fastslår han. Dessuten har norske myndigheter gjenopptatt diplomatiske forbindelser med landet, blant annet ved å gjeninnsette ambasadør i Teheran.

Fordømmer dødsdommene

Bred politisk støtte til den iranske demokratiske opposisjon kan presse det fundamentalistiske styret til å gi etter for dens krav, mener NSU. Videre fordømmes det iranske regimets arrestasjoner og dødsdommer mot politiske fanger, deriblant fire studenter som står anklaget for kontrarevolusjonær virksomhet.

– I fjor var det 260 offisielle dødsdommer i Iran, og et ukjent

antall forsvinninger. Det at de dødsdømte studentene fremdeles er i live, kan være et tegn på at den islamske republikk nøler, hevder Moe. – Det er med andre ord fullstendig taktløst av det norske næringsliv å normalisere forbindelsene med Iran, særlig når det er i offentlig regi. Presteskaper kan oppfatte den gjenopptatte handelen som en godkjenning av styret og stell, forklarer Moe videre.

Diplomati og press

NSU søker med sin erklæring å skape debatt.

– Det må stilles spørsmål ved norske utenrikspolitiske interesser og prioriteringer. –Tilsynelatende velger staten å overse brudd på menneskerettighetene til fordel for økonomisk vinning, dette er selvfølgelig uakseptabelt, fastholder Moe. Tidligere har det fra statlig hold blitt uttalt at først når reformtilhengerne får overtaket, vil forbindelsene med Iran bygges ut.

– Vi krever at Det Norske Utenriksdepartementet foretar diplomatiske utspill for å unngå iverksettelsen av dødsdommene for å få frigjort de politiske fangene. Med dagens situasjon i Iran vil diplomatiske utspill og internasjonalt press kunne gi reelle resultater, resultater som bedriftsøkonomiske prioriteringer overhodet ikke kan frembringe, avslutter Moe.

Det er på høy tid debattere Irans brudd på menneskerettighetene, sier Asbjørn Moe, NSU Tromsø

Interessert i en studieperiode i utlandet?

Frister

- ◆ 1. desember søknadsfrist British Chevening Scholarship
- 15. mars søknadsfrist Erasmus, Nordplus og Nordlys, utreise høst 2000
- 15. desember frist for å søke statsstipend og stipend til sommerkurs fra Forskningsrådet (se Tavla for mer informasjon)

Nyheter

- ◆ Inntil 15 000 kroner i stipend til forberedende språkkurs for studenter på delstudier i ikke-engelskspråklige land

Kontakt:

- ◆ Internasjonal konsulent ved ditt fakultet
- ◆ Internasjonalt studentkontor i Studieavdelinga, 3.etg. Administrasjonsbygget
www.adm.uit.no/studie/foreign

LESERINNLEGG

Vann vi slaget, men tapte krigen?

EU-motstandarane hadde megaparty i Oslo Spektrum for 5 år sidan.. Ja-sida har prøvd å hevne seg kvar einaste dag etter det.

Europarørsla, Næringslivets Hovedorganisasjon, Høgre og Thorbjørn Jagland er framleis bite for at det ikkje gjekk rette vegen for dei. Ja-kreftene er faktisk villige til å køyre igang omkamp når som helst. Men sjølv sagt vil dei ikkje tape ein gong til. EU-tilpassinga har blitt intensivert utan det fnugg av respekt overfor folkeavrøystings-resultatet i 1994.

Arbeiderpartiet, Høgre og Framstegspartiet har med sitt massive stortingsfleirtal gjort reint bord i EU-relaterte saker. Den Nei Til EU-baserte Bondevik-regjeringa har blitt plassert fullstendig på sidelinja av det EU-kåte Stortinget. Stortingsbehandlninga av både Schengen og Veterinæravtalen er skrekkeksempel på kor labert demokratiske sinnelag Ja-sida verkeleg har. EU-forkjemparane er tydelegvis meir interessert i å gjere hovudstaden Oslo til ein Brussel-filial enn å informere folk flest om kva for eksempel innføringa av SIRENE og SIS vil bety for Norge i eit Schengen-Europa. Baktanken med strategien om å snikinnmelde Norge inn i EU er openbart å effektivt sørge for

at EU-motstandarane vann berre slaget, men tapte krigen.

Men det kan fort bli litt patetisk å kombinere såkalla solidarisk argumentasjon med skadefryd over at folk på Neisida har blitt så dessillusjonerte. Mange pro EU vedkjennere faktisk sin Schengen-motstand. Likevel jublar dei over at med denne avtalen i boks har EU-motstandarane sin argumentasjon blitt svekka ettersom Norge har blitt medlem av EU sitt politi- og justissamarbeid, men utan liksom å ha stemmerett. Så spør det kor lenge EU-entusiastar vil krige for saker dei eigentleg imot.

Hallegeir Løland Torpe,
nestleiar
Studenter mot EU i Tromsø

Ut å gå?

Det er greit at Amtmandens Datter ansetter folk etter utseendet, men at de siler kunder etter trynefaktoren er slett i dagens flerkulturelle samfunn. Ved flere anledninger har jeg følt meg uønsket. Betjeningen har en tendens til å spørre om legitimasjon gang etter gang. Helt greit i helgene, men er man 24 år og bare skal kjøpe en kopp kaffe om formiddagen, kan det virke som om motivene er helt

andre enn frykt for skjenkekontrollen. En gang gikk jeg inn på dette stedet for å spise, men uheldigvis kom jeg på at jeg måtte sjekke om jeg hadde tatt en mail jeg ventet på fra instituttet. Så jeg gikk og satte meg ved datamaskinen. Det hadde ikke gått ett øyeblikk engang før en av disse puppedamene kom og poengterte kjøpeplikten.

– Ja, såklart, jeg skal bare sjek-

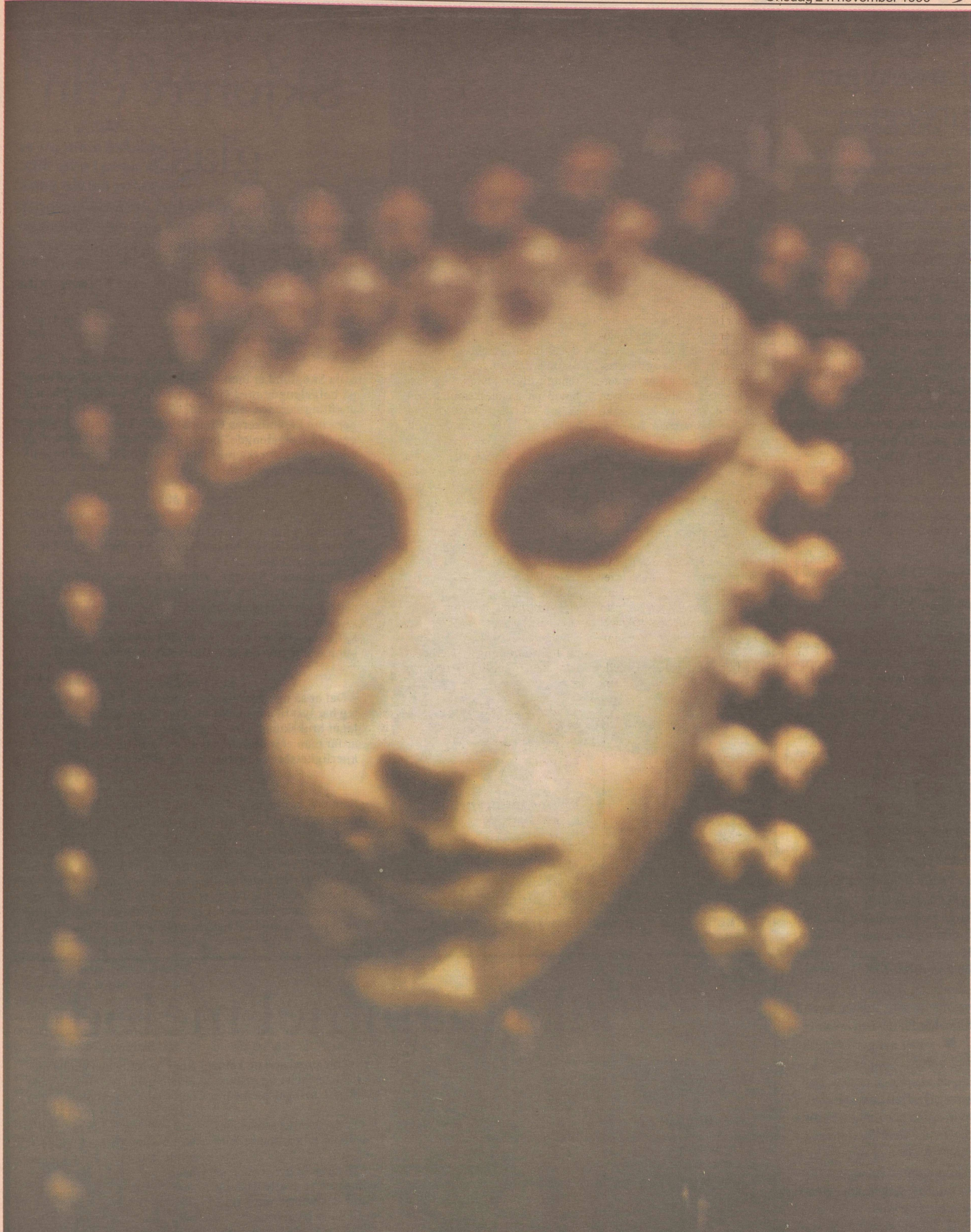
ke mailen før jeg og kona kjøper middag, sa jeg.

– Jeg foreslår at du gjør det i omvendt rekkefølge, svarte hun obsternasig.

Derimot vil jeg få fremheve det utmerkede personalet på Mack-kjelleren. Der er man alltid velkommen om man har bleket håret eller ikke. De ansatte er smilende og hyggelig hele tiden og gjør alt for at man skal trives.

Gunnar Johnson, Tromsø

Kultursider

Universitetets undergrunn

Normer og kvinner

Voltaires endelikt

En gutt leser Fittstim

KULTURLEDER

En smyger
til begjær

■ – Du skal ikke synge ved bordet, langt mindre bane i kirka. Pappa og Inger Hagerup er for en gangs skyld enige. Barn skulle engang ses; ikke høres. Fjert og rap hørte ikke hjemme noe sted. Salige bestefar kunne slippe en smyger. Den lydløse åpenbaring av tarmgass. "Den som først blir fisens vår er fisens far." Måtte en slippe en liten en, skulle man helst snike seg ut bakdøra og lå den komme faunaen til del. Et rap kamufleres med et lite host. "Skikk og bruk" kalte man det.

■ I dag har vi kastet alle gamle idealer og vrangforestillinger på båten. Viktoriatidens korsett er for lengst erstattet med komfortable rober, det er legitimt å ikke gå i kirken hver søndag. En kvinne kan til og med føde barn uten å være gift.

■ I gamle dager leste en seg gjerne skeiv. Bibelen opererte med de urene kvinner. Under og etter menseskulle en gjemme seg for folk, tiden etter fødsel var særskilt uren. En vis kvinne sa en gang at disse forordninger skyldes at kvinner ble sett på som skapninger mellom naturen og mannen; og da gjerne nærmere naturen enn mannen.

■ Det viltre og uregjerlige i naturen måtte for en hver pris holdes i sjakk, helst ved hjelp av tro og bønn. De onde kreftene; Draugen, Nøkken, Huldra, nisser og troll bodde i og kontrollerte havet, tjernet, skogen og fjellet. Der de brave menn ofte mistet livet i hine, hårde.

■ I dag synger vi gjerne ved bordet. Banner lite i kirka, da vi sjelden er der. Trolene står fjellstøtt på stedet hvil, solen har runnet. Samtidig trener flere og flere seg i hjel. – Vi er mer opptatt av å ikke dø enn å leve, sier filosofen. Sex selger, det samme gjør blod og vold.

■ Send oss en hulder som kan lokke oss ned i myra. Der hvor kroppen kan utfolde seg. Hvor vi ikke snakker oss bort fra det vi egentlig ville snakke om, et sted hvor det er greit å leve alle livets sider. La oss dø litt fra stressets dopende effekt.

■ Gi oss kroppsidealene vi kan leve med.

UTSTILLING: Silja skoglund på glassklar bølgeleunge

GLASSKUNST, GALLERI EMBLA
SILJA SKOGLUND

Skjørere enn
glass?

– Mange synes det er rart at unge jenter orker å stå der å brenne seg og svette og slite, sier glasskunstner og tromsøstudent Silja Skoglund.

Rune Thomassen
(tekst og foto)

Silja Skoglund er med sine glassklare visjoner for tiden på bølgeleunge med Galleri Embla i Tromsø. Hun har utstilling sammen med billedkunstnerne Haaker og Ovaner samt keramikeren Cimmerbeck. Navnet på utstillingen "På Bølgeleunge" henspiller på et vidt forskjellige kunstneriske uttrykk med vidt forskjellige materialer spiller sammen til en helhet.

Svensk eksil

Silja er opprinnelig ei ihuga malangsjente som i 1994 havnet dypt inne i de svenske skoger blant smålendinger og potatis. Her bodde hun i tre år for å gå på Kosta Bodas glasskole.

Dypt inne i Sverige, milevis fra havet, kan vi se at hennes lengsel etter Nord-Norge og ikke minst det ramalte havet har vært en viktig inspirasjonskilde. Hun viser oss installasjonen "Bølgeleunge" med glasskonkylier og alskens bubbeler som man finner på havets bunn. Nå er hun endelig tilbake i Nord-Norge.

Inn i år 2000

– Det er så mange muligheter med glass som materiale; jeg har lyst til å utforske det, sier Silja som for det meste lager brukskunst. Under utstillingen som går til 9. januar får man et innblikk i hennes abstrakte ideer gjennom kjærlighetsbrev i tusen biter og "innbakte" ryper.

Svett jente

Som ung kvinnelig glasskunstner i et tradisjonelt mannsdominert yrke har Silja både positive og negative erfaringer.

– Mange synes det er rart at unge jenter orker å stå der å brenne seg og svette og slite, sier Silja og henspiller til den industrielle glassblåsing.

Hun tror derimot at de fleste jentene som kommer inn i yrket er mer interessert i å jobbe med egne ting fremfor å stå på en fabrikk til man blir 60, avslutter Silja.

Sideblikk
En gammel melodi

Han tok seg en god slurk Carlsberg, han fikk i seg for mye kullsyre, hostet litt og rapet høyt.

– Fy faen, ditt svin, sa hun mens hun tok litt av ølen hans og prøvde å rape enda høyere. Hun kunne rape høyere enn hvem som helst, den jenta.

Han tok seg en slurk til, løftet halvveis på hodet og utbrøt,

– Dæven, du har faen meg ståpupp.

– Idiot, mumlet hun oppgitt mens hun nippet til vinglasset og snudde seg mot meg.

– Herregud, så respektløst, sa jeg forståelsesfullt til henne. Hun nikket og lot som hun ikke brydde seg om hva han hadde sagt. Jeg kunne merke

at hun tok det inn over seg.

Jeg gikk til baren og bestilte en øl og et glass vin til henne. Jeg var irritert og lei av den respektløse måten Roar hele tiden behandlet jenter på. Bleket hår og en stram rumpe var mer enn nok for ham. Jeg likte Rita, jeg følte noe for henne. Hun turde å stå for sine meninger og vi hadde like synspunkter på mye. Hun var uredd og turde å være seg selv til fulle. Vi innledet en diskusjon om kjønnsroller. Roar avbrøt hele tiden med kommentarer om forbi-passerende som "Sjekk den rumpa", og "Fytterakkern for ei sklie, og vedde på det blir pikk på hu i natt."

– Rødstrøpene vil bare ha pikk, sa han før han gikk og kjøpte enda en øl.

Rita ble provosert og kalte Roar kjønnsfacist og manns-sjåvinist i mangel av bedre ord.

– Er det ikke det som er inni hodet som teller, spurte Rita oppgitt.

– Hva jeg får hodet inn i, er det som teller, svarte Roar og påstod det kunne være mye bra fitte i et stygt tryne.

Rita gadd ikke svare engang. Hun holdt besinnelsen. Jeg beundret henne for egen-skapen. Hun kunne alltid besinne seg. Akkurat nå skammet jeg meg over å være en venn av Roar.

Vi kjøpte mer å drikke. Jeg spanderte på Rita. Jeg visste det var et dårlig triks, men er man forelsket gjør man det som faller en inn, der og da.

Roar fortsatte den gamle melodien med kuk, fitte og pule helt til det ytterst pinlige. Jeg måtte ha litt luft for å klare tankene. Jeg reiste meg for å gå på kiosken og å kjøpe ti milde kameler. Rita klemte hånda mi og hvisket: "Vær snar, vennen." Jeg lot meg ikke be to ganger, løp gjennom regnet og hastet tilbake, skaffet en ny øl til meg og et glass vin til henne før jeg satte meg.

– Jeg har faen meg lyst til å kjøre pikken til bunn i kåftita di, fatter du det eller, snøvlet Roar til Rita mens han knadde på puppene hennes. Hun kniste og sa:

– Du har mer å drikke på, sant?

Rune Thomassen

INTERNASJONALT SEMINAR, MACKJELLEREN
TEMA: FEMINISME

Kjønn i kamp på 90-tallet

Det var debattanter fra tre ulike feministiske leire i panelet. Disse skulle presentere og diskutere «veien videre» i kampen for like rettigheter mellom kjønnene.

Tori Falck
Marit Ljøsne (Foto)

Turid Heiberg fra Forum for kvinner og utviklingsspørsmål (FOKUS) åpna Internasjonalt Seminar denne kvelden med å minne om at likestilling i et internasjonalt sør-perspektiv, er et begreplig kapittel. En stadig økende handel med kvinner, at 2/3 av verdens analfabeter er kvinner, at bare 1% av kapital og jord eies av kvinner, maktkonsentrasjon og gjeldsbyrder var faktorer som blei trukket fram av Heiberg.

Norske kapitalinteresser
Fred. Olsens Timex-fabrikk på Filippinene blei av Heiberg brukt som et talende eksempel. Her jobber de unge kvinnene under elendige arbeidsforhold, og uten mulighet til å organisere seg. Olsen selv har uttalt at Fillipinske kvinner ikke er moden for en slik organisering. – Øker vår fremmedgjøring proporsjonalt med velferden? spurte Heiberg for å appellere til solidaritetstanken.

Formell og reell likestilling

Som statlig ansatt likestillingsombud kan Anne Lise Ryels rolle i feminismedebatten sees på som Norges alibi som verdensmester i likestilling. Det hindret likevel ikke Ryel i å innnta ei kritisk holdning til det norske systemet.

– Blant anna kontantstøtta har gjort at det hele er gått litt i stå, mente Ryel. Hun gjorde også tilhøremne oppmerksom på at den kjønnsnøytrale lovgivninga ikke nødvendigvis gir likt resultat for begge kjønnene. Eksemplet hun viste til var hvor vanskelig det er for kvinner oppnå de samme velferdsgodene som menn, fordi kvinner jobber mer deltid.

Kvinner i ledelse

Polarfeministene Hanne Johansen og Målfrid Baik representerte studentene i panelet. Fordelinga av kvinner og menn i lederposisjoner, blei pekt på som et tegn på at man har langt igjen for å nå full likestilling. Dette selv om de fleste bedrifter og NHO higer etter å fremstå som likestillingsvennlige.

– Det er et sykdomstegn når det argumenteres for at kvinna skal være glad hun slipper en så slitsom og forsakende jobb som ei topplederstilling er, mente Baik.

VELFERDSGODER: Den kjønnsnøytrale lovgivninga i Norge gir ikke nødvendigvis likhet mellom kjønnene.

LEDERPOSSISJONER: Ser næringslivet fremdeles på kvinna som en ettertraktet kleshenger, og ikke som toppleder materiale?

KOMMENTAR

En spreisk anakronisme

Feminisme er ikke lenger feminisme. For eksempel er den en ting på universitetet og en helt annen på Mack-kjelleren.

Vi er helt fra grunnfag av blitt fora med feministisk litteratur. Den noe flau bismaken har mer eller mindre umerkelig blitt erstatta med en anerkjennelse av feminismens nødvendige plass i en mannsdominert utdanningsinstitusjon. Denne plassen føles til og med som et pusterom i en ellers nokså knusktørr studiehverdag. Et slikt pusterom finner man for eksempel jevnlig i Lillehet, hvor seminaret "Feministisk vitenskapsteori" holder til. Seminaret har i gullkantede øyeblikk virkelig kunnet heve en fallen entusiasme for universitetsutdanninga som ei åpning for sjela.

Den akademiske feminismen fungerer og fascinerer kanskje først og fremst fordi den «alltid» framstår i flertall. «Polyvocal» – at flere stemmer skal få tale er et sentralt poeng. For det andre fokuserer den på *kjønn* heller enn *kvinne*, noe som gjør at mer marginaliserte debatter kryper inn som krydder, og til tider sterk kost for gjengrodde holdninger.

I den litt småhippe debatten etter stimen av ungfeministiske bøker det siste året har ei ny(?) og vanskelig problemstilling oppstått. På Mack-kjelleren blussa den opp i form av spørsmålet – *Hvordan bygge bro mellom 70- og 90-tallsfeministene?* Hvordan igjen *samle* jentene til marsjer og taktfaste rop?

Mange er enige i at likestilling er et mål det fortsatt må jobbes mot i Norge, til og med uten å måtte ty til kontantstøtta som argument. Den sterke individualiseringa gjør det likevel utopisk å tenke seg 70-tallssengasementet gjenoppstå, iallfall i en identisk form. Det er likevel et spørsmål enhver bør stille seg: Hvor viktig er dette, og hvor langt kommer jeg alene?

Den mer prekære kampen for kvinner i sør derimot, kan i debatten med fordel heves til et allment spørsmål om menneskerettigheter. Årsaken til utbyttinga ligger også i et forrykt kvinnesyn, men ikke bare kvinner er ofre. Det er mer fokuserende å kritisere strukturer. Kampen for kvinners liv og helse i sør, er til dels sammenfallende med et systemkritisk blikk på kapitalhunger, penge-makt og fordeling. "Å trekke i rødstrømpene" er derfor ikke nødvendigvis ei jentegreie, men godkjent antrekk for både gutter og jenter. Det er dette vi har lest om i den akademiske feminismen. Den "nye" feminismen bør være like raus, for ikke å faretruende nærme seg anakronismen.

Tori Falck

En skattkiste

Korridor etter korridor utforskes. Hemmelige katakomber under universitetet der vaktmestere, postmann og rengjøringspersonale regjerer. Små rom som skjuler store ting, og store rom som skjuler små ting. Uten problemer kan man gå fra sykehuset til Hovedgården uten å bli våt i håret. Her sykler vaktmesteren rundt på sykler fra 50-tallet, rengjøringspersonalet danser med rene mopper. Sjøppel, gamle stoler, ski, biologisk avfall, radioaktivitet og lukten av spilt melk gir næring til fantasien. I universitetets underliv kan man gå seg bort like fort som i en snøstorm. Plutselig befinner en seg i kantina i Hovedgården og skjønner resolutt at lukten av fisk i heisen burde ha gitt et hint.

Forelesningsaler, lesesaler er de assosiasjoner som kommer til men universitetet er mer enn en bank på fremmede domer og alt annet enn

● Tromsø Museum:

Fisk og mus på sprit, biller som spiser bananer, et oksehode som lukter av død – dette rommet tilhører zoologene på museet. De utfører fingerarbeid med sirlig konsentrasjon. Her, mellom haugene av fjær og hjernemasse blir dyrene nesten levende igjen.

● Det røde rommet

Trolig det mest oppsporede rommet ved Universitetet. Innholder alt fra kreftlunger til kulefylte hjerner.

Med planeter

esker og gamle profes-
som først popper opp,
har bestemt oss for å
ørnfor finner vi engasje-
dler.

Avdeling for arkeologi: ●

Arkeologene har gull i pengeskapet. I fryselageret har de drikkglass fra romerske provinser og sverd fra eldre jernalder. Kartoteket er fullt av pappesker merket "Benrester". Tiden er vanskelig å gripe her hvor pilspisser og hodeskaller konkurrerer om oppmerksomhet.

● Universitetsbiblioteket:

Ludvig Holbergs samlede verker fra 1700-tallet er gjemt bak jerndører, de lukter av støv. Sikkerhetskopier av hovedoppgaver og doktorgradsavhandling er derimot ikke så bevoktet. Her restaureres skrifter slik at de red- des fra tidens gnagende tann.

Avdeling for arktisk biologi: ●

Tomme øyne fra moskusskallene stirrer på oss, der de henger i rekker på uthusets vegg.

Pels av isbjørn, sel og moskus er pynt i Blix' rike.

De hemmeligste rommene fikk vi ikke se fordi sjefen var borte.

Tekst og foto: Hanne Stien, Marit Ljøsne, Cecilie Knoph Berg og Mathias Zielke

– Dette er et arrangement som både virker informativt og seksuelt frigjørende. Dessuten er det på sett og vis et veldedig arrangement, sier Nils Ally om Sexstate.

Millenium

År 2000 nærmer seg.
Kanskje du skulle satse på en ny
kalenderdagbok i nytt design.

Stor fagbokavdeling i 2. etg.
med fagbøker, tidsplanleggere og
gode
tilbud på skolerekvisita, posters,
multimediaavdeling, video, etc.

1. etg: Velassorterte bokavdelinger,
engelske bøker, turkart, etc.

Vi betiller prompte de fagbøker som
trengs uten ekstra omkostninger.

Centrum * Libris

Postboks 533, 9001 Tromsø
Bok- og papirhandelen i Sjøgata

Telefonnr.: 77667200
Telefaksnr.: 77685301
E-post: erik@centrumlibris.no
Internett: www.centrumlibris.no

SEXSTATE PÅ ROGER'S

Erotisk kunst og folkeopplysning

– Var dama bra, eller? var konferansierens ord da en av de kvinnelige stripperne gikk av scenen på Roger's. Vel femti stykker, mest menn, hadde funnet veien til Sexstate.

Bjørn Egil Johansen og Ingrid Klein-Hedlund (foto)

– Jeg kan love dere at hun er rådeilig! Ta godt imot... sa kveldens konferansier og slapp til en av de kvinnelige stjernene på scenen. Mens hun danset frem og tilbake og kledde av seg de få plaggene hun hadde, sto konferansieren bak og laget stønnelyder samtidig som han gjorde hoftebevegelser. Ifølge initiativtaker og arrangør Nils Ally er arrangementet seksuelt frigjørende og informativt.

Familiefedre og kunst

Nils Ally i Sexstate hadde hørt at det var en del feministisk aksjonisme i Tromsø og han hadde ikke blitt skuffet. Han kunne fortelle at det hadde vært en del aktivister utenfor Roger's tidligere på kvelden, med fakler i reneste Ku Klux-klanstil. Utropias utsendte følte ikke behov for å fortelle ham at de som hadde toget med fakler, trolig var antinazister som markerte at det var 61 år siden krystallnatta. Det var all aksjonismen han fikk se denne kvelden, men kvinnefrontere som Utropia har vært i kontakt med, kan fortelle at hvis han kommer tilbake, vil han møte kraftigere motvind.

I reklamen ble det lokket med salgs- og infostands, strippe-show, erotiske tidsskrifter, og erotisk kunststilling. Sjelden har Tromsøs familiefedre vist så stor interesse for kunst.

Nytt konsept

– Dette er utprøving av et nytt konsept for Tromsøs del. Hvordan det går her i kveld, vil avgjøre om dette blir gjentatt i fremtiden, kunne han opplyse. Utropia vet ikke om femti stykker bringer stort med sølvpenger. Ally mente at femti tilskuere var svært bra, men tror at konseptet trengte finpuss til neste gang. Ally hadde med seg sin egen butikk, men salget hadde ikke vært særlig stort. Det var kanskje ikke så rart, prisen var høyt. Hvis noen av gjestene skulle ta med seg en gummi-sak hjem til mor, måtte de grave dypt i lommeboken.

Seksuelt frigjørende

– Dette er et arrangement som både virker informativt og seksuelt frigjørende, sa Nils Ally. Dessuten er det på sett og vis et veldedig arrangement. En del av pengene går til å finansiere avisa *Erotica*, som er gratis på Allys show. *Erotica* er ifølge Ally et organ for seksuelt frisinn og frigjøring. Innholdet i avisen er artikler om hvordan kvinner gjennom millioner av år har blitt selektert frem til å stå ved kjøkkenbenken, være sofapynt og monogamt sexdyr. En artikkel skrevet av Nils Ally argumenterer for hvordan porno er naturlig for voldtekt, men at voldtekt er naturlig for mannen, og dermed vil skje uansett.

Skuffende mannlig stripp

En av de kvinnelige tilskuerne som vil være anonym var skuffet over opplegget. Hun hadde kommet på grunn av den mannlige stripperen, men han hadde tydeligvis ikke innfridd den unge kvinnens fantasier:

– Det var dyrt å komme inn, og det er dyrt i butikken også, mente hun. Dessuten viste ikke min (den mannlige stripperen, red.anm.) alt, men se; det gjør hun, sa hun og pekte bort på den kvinnelige stripperen som nå hadde kommet langt i showet sitt.

– Jeg kom hit for å oppleve noe nytt og spennende, men den gang ei.

Studentrabatt får du hos:

Brødrene Johannessen AS
Urmester Noralf Andersen
Arctic Bilutleie AS (AVIS)
Interoptikk Brillehuset AS
Intersport Sportshuset AS
Tromsø skomakerverksted og systue

H. Mydland AS
Bowling & Squash
Jernvarehuset AS
Britt's Boutique
Elsa M. Systue

Skinnmesteren
Free Record Shop
J.M. Hansen AS
Peppe's Pizza
Preus Foto A/S

Jensen Sko
Taras
ABC Data
Baby Kos

NOAH – 10 år uten boa

NOAH, foreninga for dyrs rettigheter, fyller 10 år i høst. Thomas er åtte år eldre, og aktiv forkjemper for våre animalske venner.

Tori Falck

Det er vegetarianisme Thomas Laupstad brenner mest for i øyeblikket. Selv spiser han selvsagt ikke kjøtt, og heller ikke melkeprodukter eller egg. – Fisk da?, spør Utropia. Ikke det, nei!

– Fisk har også følelser, slår Thomas bastant fast. Jeg pleier å si at å drepe fisk er som å sette en fiskekrok fast i munnen på ei katt, og så dra katta under vann.

Argumentet er slående, men jeg kan likevel ikke skjule mi bekymring for faren for underernæring når man holder en så streng diett. Thomas beroliger med forsikringa om at han var like tynn før han blei vegan. Kanskje han burde spise litt mer grønnsaker?, tenker jeg.

Mest pels

NOAH i Tromsø har for det meste kjørt sak mot pelsforretningene i byen. Figenschau pelsforretning har flere ganger fått merke engasjementet fra de aktive i lokalgruppa. De er bare åtte stykker, men likevel nok til å skremme opp politiet. Sist aksjon møtte politiet mansterkt, og nekta de unge aktivistene å demonstrere utafor Figenschau. Thomas blir provosert av pelsindustrien, og det akter han å gjøre noe med. 26. november er det nasjonal pelsfri fredag, og NOAH planlegger å finne på noe lurt. Akkurat hva er inntil videre hemmelig.

Dyrrettighetserklæring

I forbindelse med 10-årsjubileet, har organisasjonen utarbeida ei dyrrettighetserklæring. Denne skal de samle inn underskrifter til, og overrekke Regjeringa. Når man er mot all form for utnyttelse av dyr, er det ubegrensa med saker å ta fatt på.

– Vi ønsker å være radikale, sier Thomas. Det er kanskje den største forskjellen mellom NOAH og Dyrebeskyttelsen, selv om de er enige på mange områder.

Revolusjon?

På spørsmål om hvordan alle mennesker skal bli vegetarianere skal skje i praksis, må Thomas si seg enig i at en revolusjon blir vanskelig. Det vil nødvendigvis bli veldig mange dyr i skogen etterhvert, og man kan jo umulig slippe alle kyrne fri.

– Dette må skje over lang tid, sier Thomas med en rynke mellom øynene. Før han trasker avgårde på tøyskoene sine avslutter han med håp i stemmen:

– Jeg tror NOAH er med å starte en viktig prosess for å bedre holdningen til dyr.

FOTO: TORI FALCK

DYREVENN: – Fisk har også følelser, sier Thomas Laupstad

FAKTA

NOAH Tromsø:
8 aktive medlemmer
50 støttemedlemmer
Organisasjonen har ingen leder (flat struktur)
1500 medlemmer på landsbasis
Slåss mot artssjåvinisme
Aktiv motstand mot pelsindustri

– Pels er unødvendig

Ingrid Klein-Hedlund

– Pels er ikke nødvendig, det er bedre for dyrene at man bruker noe annet, for eksempel fuskepels, sier Kristin Hansen. Utropia treffer henne i lørdagsrushet på Leather Man.

– Hvorfor bruke pels når det fins så mye som er

minst like varmt? sier hun. I tillegg synes hun pels er for dyrt.

– Jeg går gjerne med skinn, dyra ville blitt slakta uansett. Jeg reagerer på at man oppdretter dyr for å kun bruke pelsen. Dyra lever i fangenskap, noe jeg synes er fryktelig unødvendig.

FOTO: RUNE THOMASSEN

Syng med oss!

Deilig er jorden og deiligere skal den bli. Studentkorene synger julen inn i Domkirken. Come, all Ye Faithful til den tradisjonelle konserten første søndag i advent.

La deg lede inn i fristelsen, til en allmektig opplevelse der ultralyden kommer fullt på høyde når Det Norske Mannskor synger hjertets sang. Er du tenor, men vil være bass, vil gløggen og pepperkakene som serveres i døren sørge for det. For her blir det allsang til julestemningen tar deg. Hvem vil ikke rive i et par strofer "Deilig er jorden" etter eksamen?

Grip dagen, nærmere bestemt 28. november.

– Når kirkeklokkene slår slaget sju, gjøres døren høy og porten vid. Erfaringen tilsier at det kan bli høyt under taket og fort fullt i herberget. I fjor var det nemlig hele 350 sjeler samlet i Guds hus, beretter Are Danielsen i Det Norske Mannskor.

Rune Thomassen

FOTO: INGRID KLEIN-HEDLUND

Nå slipper du å hente kinobillettene
40 minutter før filmen begynner!

Nå kan du bestille og betale kinobillettene direkte fra mobiltelefonen din! Før du kan bruke tjenesten må du registrere deg. Ring kundeservice 164, se www.umbraco.com eller kontakt nærmeste Telenor forhandler for registrering og informasjon.

Telenor Mobil
www.umbraco.com

Med sjærlihet til språket

Nylig ble det åttende møtet om norsk språk avholdt ved Universitetet i Tromsø. Programmet innbø til møte med filologer fra hele landet som kom for å diskutere språkets tilstand.

Åttende møte om norsk språk

Toril Swan her står tro på metaforene: —Metaforen er den viktigste faktoren for å tenke og bruke språket.

Marianne Søndmør
Det er et imponerende program som ligger til grunn for møtet om norsk språk. Kjente internasjonale skikkelser som Suzanne Romaine, Eric Papzian, Curt Rice, var blant foredragsholderne. Ved siden av seksjonsforedrag, dugnadsgrupper og diverse diskusjoner, ble det også arrangert maratonforedrag hvor blant annet stipendiater fikk presentere sine arbeider.

til "sj", mente Nesse. I tillegg etterlyste hun tolkninger av disse endringene.
Det er noen bergensere som sier "sjøttkaker" eller "å sjøpe sjøtt". En av deltakerne i forsamlingen påpekte at flere ungdommer er fullt klar over "språklatskapen" de praktiserer og kaller korrigerings- "språkmobbing".

"Sossespråk"
Selv om enkelte unge blant annengenerasjons- innvandrere kan ha problemer med å skille disse lydene, må vi ikke glemme at de fleste unge definerer seg selv som egen gruppe. Sosiolingvistiske trekk spiller en vel så stor rolle.

Nesse mente at lydforskyningen er en rimelig variabel innen sosiolingvistikken. Normendringer spiller og

så en viktig rolle fra generasjon til generasjon. Som noen unge industriarbeidere sa i Bergen: "Vi vet at vi snakker feil, men vi kan jo ikke snakke sossespråk, heller".

Språkkontakt
Språket styrer med andre ord seg selv, mener Lars-Olof Elsing fra Universitetet i Lund og viste til at de unges språk er eldre enn tidligere generasjon sitt da de tilegner seg mer kunnskap og har flere forutsetninger for endringer. Delsing sa seg enig i at hensikten i enkelte tilfeller er mer aktuell enn sannheten innen et språkssystem.

En bølge av metaforer
Metaforene er bilder på vår måte å forstå verden. Likevel ligger problemet i det å forklare

ulikhetene, innledet professor i engelsk, Toril Swan, fra dugnadsgruppen om metaforer.
Swan mener metaforene ikke bare er språklige element. De er den viktigste eyen for å tenke og bruke språket. Mennesket som språkvesen beveger seg innenfor overordnede metaforstrukturer som er kulturspesifikke.

De tverrfaglige aspektene møtes i metaforen. Det er viktig å være klar over at metaforene er frekvente i forhold til sine mål og derfor kan defineres ulikt.

I tillegg nevnte Swan to andre punkter som gjør metaforen sentral. Den har en universell lingvistisk form og den er en allestedsnærværende faktor i semantikken. Swan understreket at vi opererer med ulike metafornivå

A "sjøpe sjøtt"
Agnete Nesse sa at latskapen i forhold til lydendringer har flere årsaker.
Det kan godt være at importerte ord og lyder fra Bergen og omegn har skyld i endringene, for eksempel slik vi finner i forskyvningen fra "kj"

Nordlysan gjorde sitt ytterste for å myke opp et frossent Tromsø-publikum forleden. Gospel av godt gammelt merke sto på repertoaret, men koret

fikk aldri Himmelen til å åpne seg. Utopias utsendte kjedet seg til tider, især når Oslo Gospel Choir sine slagere tok for mye plass. Likevel skal solister

og komp roses for sin dyktighet. Forhåpentligvis vil koret øve inn mer punch til neste konsert, de har potensialet.
Ingrid Klein-Hedlund

Jobb i Utopia

Utopia trenger nye medarbeidere i fast stilling. Stillingene er lønnede.
Desksjef
Setting av sider og ansvar for Utopias datautstyr.
Søkeren bør inneha grunnleggende datakunnskaper. Opplæring gis.
Redaksjonssekretær
Driftsrelatert arbeid og ansvarlig for skyggeregnskap og kontakt med regnskapsbyrået.
Opplæring gis.
Redaktør
Ansvarlig for nyhetssidene, og redaksjonelt ansvarlig for Avisa.

Grunnskolen i Lenvik

Ved Silsand ungdomsskole, Silsand er det ledig vikariat, 100% stilling fra 29.11.99 og ut skoleåret.

Skolen ønsker primært å få dekket fagene spes.u og engelsk, men søkere med annen fagkompetanse kan tilsettes.

Søknad med bekreftede kopier av attester og vitnemål sendes Lenvik kommune, Avdeling for undervisning, 9300 Finnsnes, innen 23.11.99.

Skolesjefen

Go before it's too late*

*KILROY-billetten er kun for ungdom under 26 år og studenter under 33 år.

Lager du god julemat selv?

eller smaker mors mat best? Skal du hjem til jul, bør du bestille reisen nå! - Før det blir utsolgt

	én vei	t/r
Oslo	fra 665,-	1330,-
Alta	fra 250,-	500,-
Kristiansand	fra 665,-	1330,-
Molde	fra 665,-	1330,-
Trondheim	fra 555,-	1110,-
Bodø	fra 335,-	670,-
Bergen	fra 665,-	1330,-
Stavanger	fra 665,-	1330,-
Ålesund	fra 665,-	1330,-

Priseeksempler fra Tromsø inkl. avgifter pr. 2. november.

Spesialkompetanse på reiser for ungdom og studenter
www.kilroytravels.com

Oslo: Tlf: 23 10 23 10
Gruppedelingen: Tlf: 23 10 23 40
Bergen: Tlf: 55 30 79 00
Stavanger: Tlf: 51 85 86 00
Trondheim: Tlf: 73 55 88 00
Tromsø: Tlf: 77 66 51 51

Med samarbeid med trykkeselskap, redigerer og ledig Agostinet.

Kilroy travels

Myk, mykere, mann

– Vi kjemper mot luksusproblemer så lenge kvinnekampen mangler et globalt perspektiv. Store konsern tar livsgrunnlaget fra millioner av kvinner i India. Det er verre for verden enn at kvinner bare fyller 2-3 prosent av norske toppjobber, hevder Arulnesan Marianayagam (30) fra Sri Lanka og Tromsø.

Ingrid Hedlund

Han skaper nye norske ord og kaster brannfakler inn i den norske kvinnekampen: Arulnesan Marianayagam har oppvekst i

den tropiske sonen på Sri Lanka og en halv mannsalder i yrkeslivet like oppunder Nordpolen.

For ham er begrepet kjønn avhengig av relasjoner og situasjonen han befinner seg i:

Kjønnets makt

– Politisk og akademisk tenker jeg i de klassiske biologiske og sosiale termer, til daglig betyr det rett og slett kvinner og menn, med alle forskjeller og likheter. Spørsmålet om "det svake kjønn" er veldig situasjonsorientert, ut fra hvem jeg handler i lag med. Menn er også det svake kjønn i gitte situasjoner; en dødsforelska mann er det mest sårbare i verden, like svak og stakkarlig som et spedbarn. Det kan være svakt å være så sårbar, synes jeg. I forhold til det "annet

kjønn" er jeg med på å gradere "kjønn" i forhold til samfunnsmessige konsekvenser, spesielt i politikken: Politikk handler om fordeling av makt – kjønn og makt er to sider av samme sak. Du kan ikke snakke om sosialt kjønn uten å snakke om makt.

– Jeg, en undertrykker?

– Begrepet "det annet kjønn" har sin plass; kvinnene er undertrykt i dagens verden. Overalt i verden finner vi undertrykkende mekanismer. Å forsøke å svare på hvorfor det går ut over kvinner, er et avhandlingsspørsmål. I det siste har jeg vært opptatt av mannsrolla, både i den vestlige verden og i sør. Med en fot i hver leir er jeg påvirket av ulike tankesett. Jeg er veldig opptatt av å finne ut hvilke mekanismer som ligger i meg som mann som er med på å undertrykke kvinner, både på et personlig og sosialt plan, betror han Utopia.

Myter og makt

At kvinner i ledelsesposisjon endrer verden, mener Arulnesan er en myte:

– Selv om det er noen kvinnfolk her og der betyr det ikke at vi har likestilling eller at kvinner har reell makt. Kvinner på toppen er ofte like tyranniske som menn. Det skyldes at føringene som ligger i systemet er så sterke at de overkjører individet.

– Myk?!

– Du mener altså at det ikke hjelper med kvinner i ledelsen om de ikke har en kvinnelig lederstil?

– Hva er kvinnelig lederstil?? Hva er myke verdier?? Selv om jeg er mann kunne jeg sikkert være en god barnehageonkel på samme måte som jeg helt sikkert ville vært en god og smilende leder, sier han.

– Hvis de myke verdiene innebærer å være omsorgsfull og glad – da kan selv jeg klare det. Det samme gjelder kvinnfolk som har lært de samme hersketekniker

som meg, og bruker dem i en arbeidssituasjon. På Sri Lanka hadde vi verdens første kvinnelige statsminister, en av verdens sterkeste kvinner satt ved makten i India. Indira Gandhi hadde kvinner i sentrale ministerposter lenge før Gro gjorde det i Norge. Det forandra faen meg ingenting. Livet ble ikke lettere for noen kvinner i India.

Stemmene fra gulvet

– Feminismens mål om kvinnefrigjøring er en del av hele menneskehetens frigjøring. Jeg tror akademiske feminister i blant fokuserer for mye på likestilling og glemmer resten av verden, hevder Arulnesan.

– Mora mi er den største feministen jeg kjenner, hun har aldri studert. Jeg kjenner også mange sterke kvinner her i Norge som jobber "på gulvet". De har livserfaring, de har tilegnet seg perspektiver som gjør at de forstår verden og menn mye mer avansert enn akademiske kvinner. Erfaring som kommer fra å bruke kropp og sjel til å skape verdier, gjør at de kjenner virkeligheten. De har brukt evnene sine til å gjøre noe kreativt, de har brukt tusenvis av timer på å holde familien sammen.

Beveger verden

– Disse kvinnene som kjemper kampen i lokalsamfunnet – de beveger verden. Det gjør ikke akademikere hvis de stempler mora mi og alle andre som uengasjerte tullinger og stakkarliggjør dem. Når jeg prater om feminisme, er det i et større globalt perspektiv, med samfunnsforandring og frigjøring. Det betyr ikke at store forfattere og feminister skader feminismens mål, deres bidrag løfter saken opp i en offentlig arena på godt og vondt. Alt initiativ er positivt. Men personlig er jeg ikke veldig begeistret for den akademiske navlebeskuelsen og selvopptatte feministiske prosjekter. Men de bidrar selvfølgelig, betrygger Arulnesan.

– Jeg er veldig opptatt av å finne ut av mekanismene i samfunnet og i meg selv som undertrykker kvinner, sier Arulnesan Marianayagam (30).

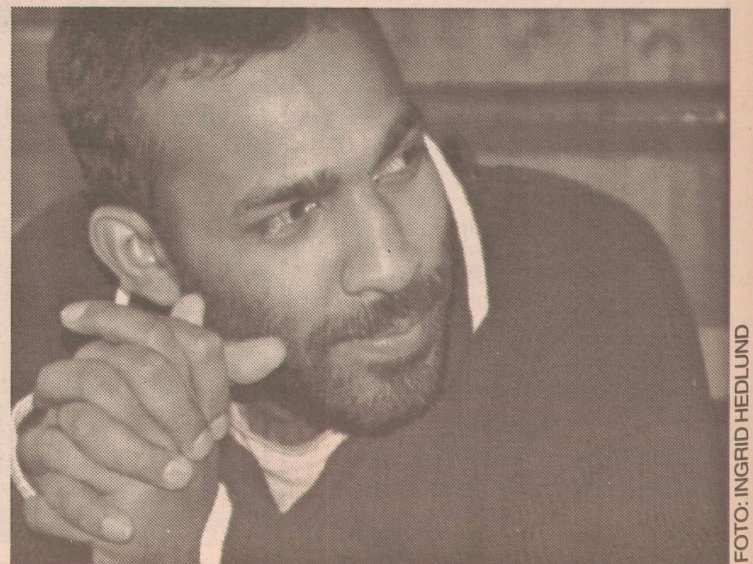

FOTO: INGRID HEDLUND

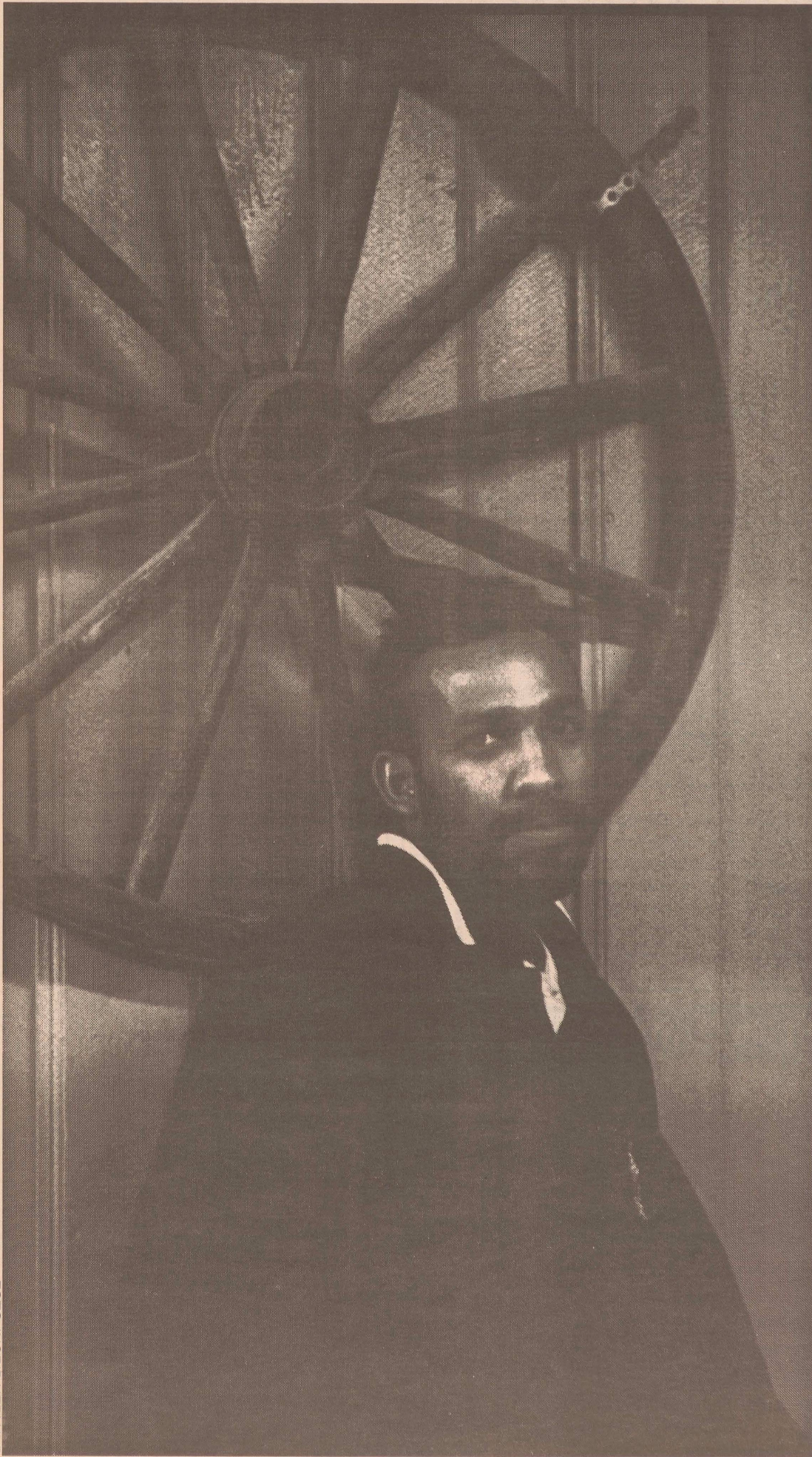

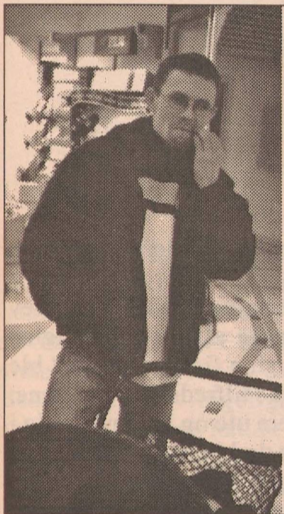
FOTO: INGRID HEDLUND

– Mannsidealet på 90-tallet er vagt. Ulike feministbevegelser har nok ført til usikkerhet når det gjelder mansrollen. Det er likevel en positiv tendens, for det er bra at man er bevisst på hva man er. Jeg tror heller ikke mannsidentiteten er så viktig lenger. Selv synes jeg ikke at jeg representerer noen typisk mann. Slik er det stor forskjell fra foreldregenerasjonen. Der er nok rollemønstrene langt tydeligere.

Mann 2000?

Marit Ljøsne og Cecilie Knoph Berg (tekst og foto)

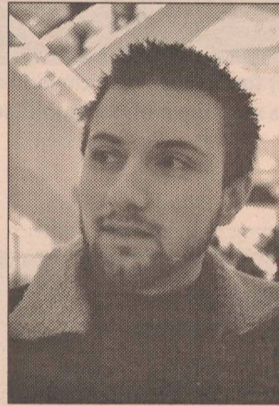

– Hva som kjennetegner mannen? Ja, si det. Mannen representerer i mange tilfeller fysisk styrke. Ikke det at det ikke finnes sterke kvinner, men ulike typiske mannsyrker gjen-speiler denne forskjellen. Ellers kjennetegnes mannen ved fravær av fruktbarhet. I og med at menn ikke kan bære frem barn.

Hva kjennetegner mannsidealet på 90-tallet? Vi spurte et knippe unge menn om hva det vil si å være mann.

90-talls mannen har i følge Eva Bratt-holm kommet i en identitetskrise. Mannen er taperen i dagens samfunn. Enkelte hevder at resultatet av feminismen er en identitetsløs og forbigått mann som i tillegg er uvitende om sin egen situasjon. Står det dårlig til med mansrollen?

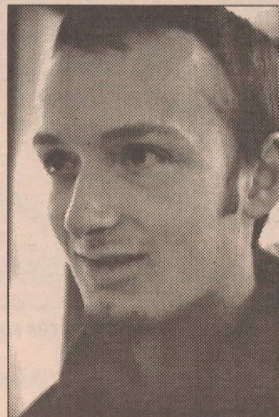
Mannfolk i Tromsø har vage bilder av hvem de er og hvilke ideal de etterstreber.

– Den typiske mann har masse hår på kassa. Kødda. Mannen skal være "macho", men også litt myk. Dette er egenskaper jeg selv streber mot.

– Mannsideal? Orker ikke tenke på det, jeg.

– Eh, vel, eh... Jeg vet ikke hva det vil si å være mann. Det er jo en viss fysisk forskjell..eh...

– Mannsidealet? Hm. Det er et vanskelig spørsmål. Kan jeg få en halvtimes betenkningstid? Den typiske mann er nok livsnnyteren. Han som har et par på si, mens kona er hjemme og passer barn. Om jeg er slik? Det vet jeg ikke, for jeg ikke er gift.

– Mansrollen i dag? Det er ikke så lett å svare på, nei, nå fikk jeg jernteppe.

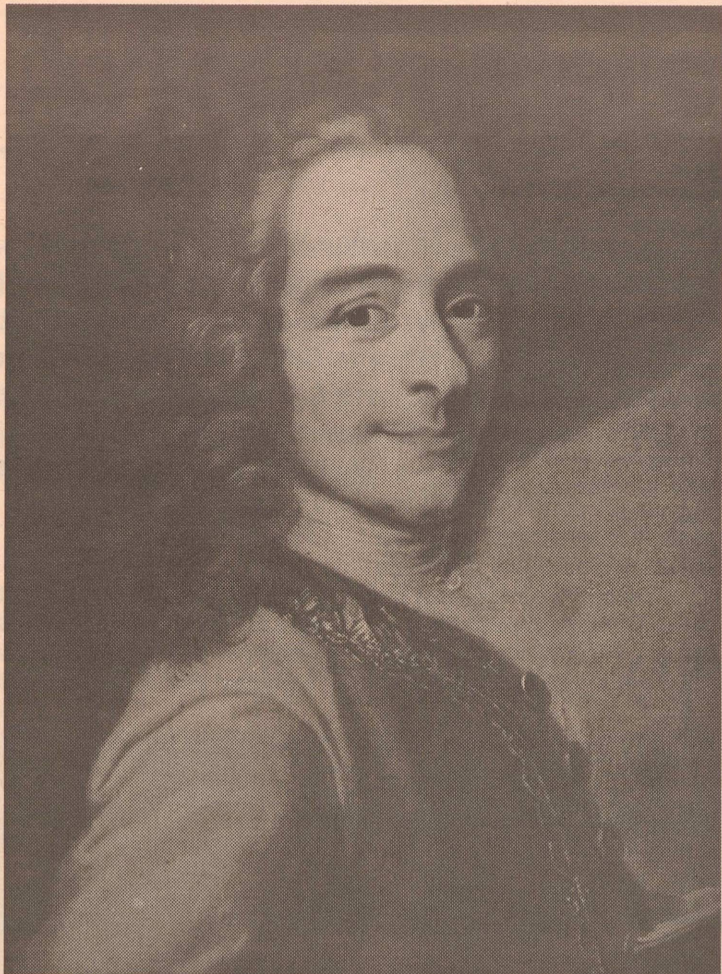
– Den typiske mann er tøff, litt "macho", men også myk. Det er slik jeg håper jeg selv er.

– Godt spørsmål. Men jeg står over.

– Mannsidealet har nok forandret seg. Men hvordan har jeg ingen anelse om.

François Voltaire (1695-1778) forsto mer enn noen annen hvordan det ligger i tenkernes skjebne å bli kannibalisert av samtiden

Djevelen skal visstnok ha blitt observert på Voltaires soverom den kvelden døden inntraff

Det var trolig blant Voltaires mest smigrende meritter at han hadde blitt fordømt og forfulgt av biskoper over hele Europa

Et lik på flukt

En månelys natt i 1778 ruller to vogner ut fra Paris. I den ene sitter liket til opplysningsfilosofen Voltaire i nattkjole. Korsfareren som skremte geistligheta mens han var i livet fikk ingen fred i døden.

Det er et utrolig endelikt for en omflakkende svart humorist, en makaber bekræftelse på realismen i hans verk. Voltaire kunne knapt beskrevet hendelsen bedre selv. Gjennom et langt liv hadde han latterliggjort sine motstandere i kampen mot intoleranse og ofte hadde det tvunget ham til å søke tilflukt i utlandet. Noen ganger kunne han dra nytte av intrigene ved hoffet, som når han besøkte Bolingbroke, Swift og Pope i England og smigret seg inn i de beste kretser. Andre ganger, som når han oppvartet Frederick av Preussen, var hjemreisa umulig. Han sa selv at han følte seg som "en hare jaget av en greyhound".

Han følte likevel et behov for forsoning med hjemlandet. Paris lokket som et fyrtårn i mørket. Det var dette behovet, samt ønskene til hans niese, som i 1778 lokket den 83 år gamle Voltaire fra eksilhjemmet i Ferney til Paris. Han var nå en levende legende som tok folkemengden med storm. Han beklaget seg over at noen "prøver å ta livet av meg. Det blir for mye lykke for et menneske". Voltaire, som hadde vært en hysterisk hypokonder hele livet, fikk endelig rett i sine antagelser.

Voltaire prøver å lure de geistlige

Når Voltaire skjønte at hans tid var kommet tok han en rekke praktiske beslutninger. Han var ingen ateist, men han glemte aldri geistlighetas fordomsfulle rolle ved henrettelsen av protestanten Calas. "Men i god tro," spurte han, "burde vår religion, fordi den er hellig, styre gjennom hat, vold, eksil, beslagleggelse av eiendom, fengsel, tortur, mord og takknemlighet for slike mord?" Akkurat som Calas aldri fikk oppleve sin egen frikjennelse, var Voltaire nå redd for at han aldri ville få svare på sin endelige dom. Hva ville skje med kroppen hans etter at han var død? Ville han bli begravet sammen med sin familie? Ville hans etterkommere lide av hans rykte som samfunnsrefser? Etter en sekstiårig karriere hvor han hadde hatt mye moro på andres

bekostning sirklet fiendene over ham som gribber.

Han ble overtalt til å skrive et brev hvor han erklærte at han var religiøs og at han tilga sine fiender. Da det ble klart at dette ikke tilfredstilte prestene, stengte ham dem ute og ba om å få dø i fred. Voltaires død har siden den gang vært myteomspunnet. I følge en av legene hans slengte han ut sarkastiske bemerkninger nesten til siste åndedrag, noe som ga motstanderne blod på tann. En prest som ikke var personlig til stede kunne i ettertid fortelle at djevelen hadde blitt observert på Voltaires soverom den kvelden han døde og at Voltaire selvfølgelig døde i store smerter.

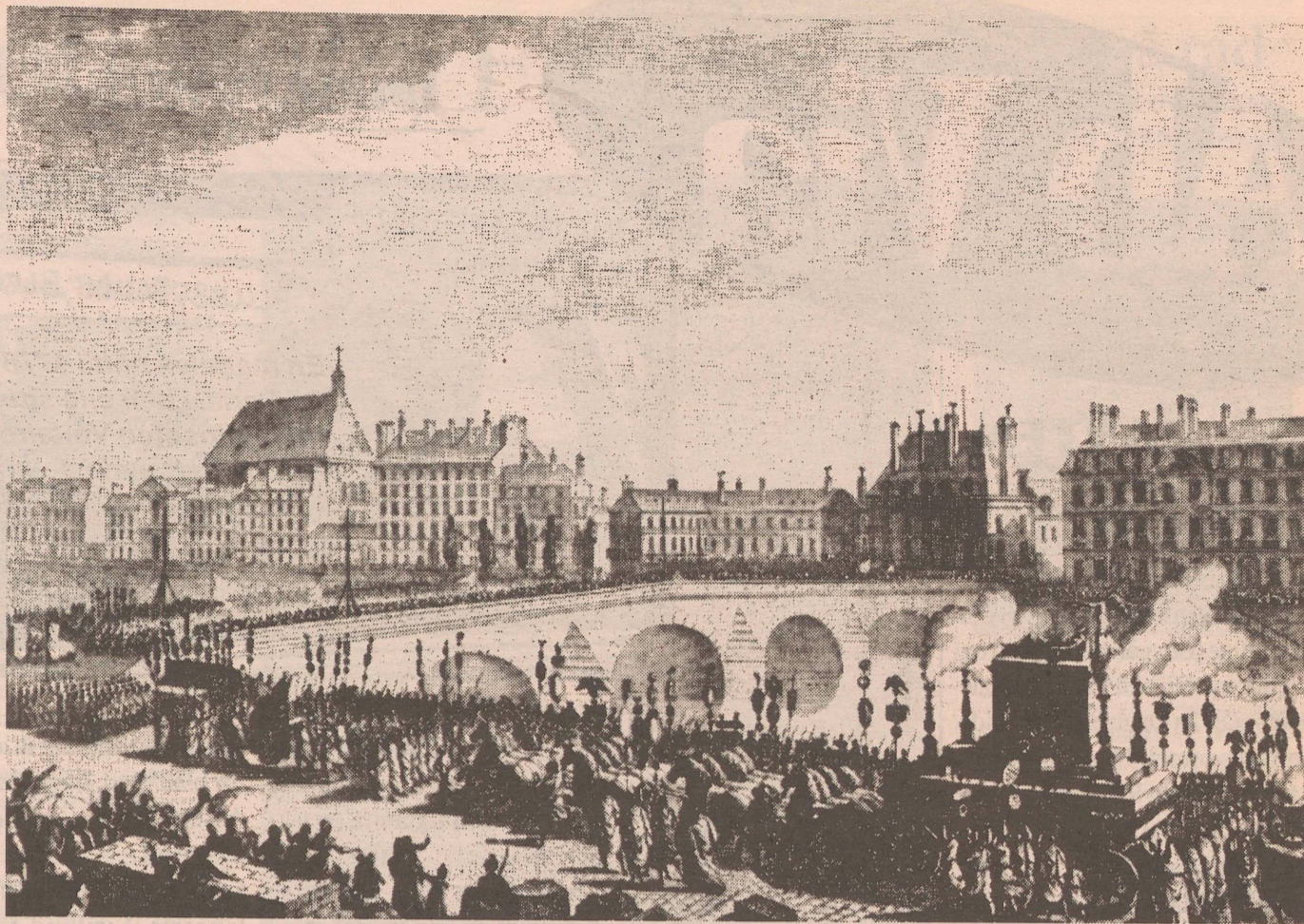
Voltaire mister hjerte og hjerne

Voltaire risikerte nå å bli kastet som et kadaver i rennesteinen. Dette ble for mye for to av hans yngre slektninger, abbeden av Mignot og Monsieur D'Hornay, som satt i parlamentet i Paris. Godt hjulpet av legen Try, apotekeren Mithouart og Brizard flyttet de Voltaires lik til tryggere lokaliteter. Her obduserte de den store tenkeren, fjernet hans hjerne og hjerte, konstaterte dødsårsaken og lappet ham sammen igjen. Voltaire betalte for tjenesten på den eneste måten han kunne: Hans hjerne ble lagt på glass og utstilt i Mithouarts apotek, mens hjertet ble forært en gammel venn. (Senere fikk familien hjertet forgylt og lagt i et skrin med påskriften "Voltaires hjerte ligger her, men hans ånd finnes overalt")

Reimer og bandasjer forandret Voltaire til en mumie, men forkledd i kåpe og hatt og skjult av nattemørket, håpet slektningene at det hele ville gå upåaktet hen. Voltaire ble stablet inn i en vogn sammen med en vettskremt tjener, mens slektningene fulgte ham i en annen vogn. Hans død var ennå ukjent, og ved byporten i Paris vinket de begeistrede vaktene etter Voltaires vogn.

Slektningene rømmer med liket

Abbeden av Mignot som flyktet med liket i nattemørket, kjørte rett til sitt

Døde Voltaire gjorde sitt inntog i en åpen vogn omgitt av kongelig prakt til et Paris hvor kongedømmet var bannlyst

kloster i Sciellières i Champagne. Som Voltaires slektning ble han lett en med-sammensvoren. Kirkas øverste ledelse derimot følte ingen medlidenhet med tidas mest beryktede dissenter. Med den største selvfølgelighet og uovertruffen arroganse hadde Voltaire kastet seg inn i religiøse konflikter som hadde splittet landet siden religionskrigene. Det var trolig blant hans mest smigrende meritter at han hadde blitt fordømt og forfulgt av biskoper over hele Europa, blant annet erkebiskopen av Paris, biskopen av Troy og biskopen av Köln.

Da erkebiskopen av Paris fikk høre om planen om sikre kjetteren en begravelse, skrev han øyeblikkelig til den lokale biskopen. Men beskjeden kom ikke fram før Voltaire lå trygt begravet under kirkegulvet. Det beste hadde vært om han ble begravet i Ferney, en liten landsby med sveitsiske klokke-makeri som han selv hadde grunnlagt. Avstanden hit var imidlertid for stor, og Voltaires gamle fiende, biskopen av Annecy, kontrollerte den lokale geistligheta. Voltaire ble derfor begravet i en navnløs grav ved klosteret i Champagne hvor verken geistligheta eller hans fanatiske beundrere kunne finne ham. I mellomtiden ble hans forgylte hjerte brakt til Ferney hvor hans hjem ble gjort om til et alter for hans tilhengere.

Triumf etter tretten år i graven

Voltaire hadde knapt begynt å råtne før en rekke komplekse begivenheter snudde situasjonen på hodet. Den franske revolusjonen gjorde slutt på livegenskapen og geistlighetas makt. Tidene forandret seg, og Voltaires gamle fiender i kirka måtte snart konsentrere seg om sine egne kroppsdeler. Snart ble det et folkelig krav at den utstøtte blasfemisten burde graves opp, hans ære bekrefte og hans levninger begravet med den pomp og prakt som sømmer seg for et berømt lik. Biografen Jean Orioux har bemerket hvor ironisk det var at han ankom Paris samme dag som kongen ble arrestert: "Tenk

for et møte det måtte vært! Kongen Louis XVI i sin lukkede vogn omgitt av hæren, mens kongen Voltaire, død men triumferende, gjorde sitt inntog i en åpen vogn omgitt av kongelig prakt til et Paris hvor kongedømmet var bannlyst."

Det varte ikke lenge før konge, kirke og adel betalte for folkets fattigdom med sine liv. Snart rullet tusener av hoder over hele Frankrike. Myndighetene i Paris erklærte at "terror står på dagsorden og burde være det for det hjerteløse rike, for de uærlige opportunistene, for de skamløse intrigemakere, for de upatriotiske feingene og for alle som ikke føler verdigheten i å være frie mennesker og rene republikanere." Mens jakobinernes terror raste var Voltaires hjem i Ferney merkelig nok et av de få fristedene geistlige kunne søke tilflukt i.

Samfunnet spiser sine egne

11. juli 1791 ble restene av Voltaire begravet i Pantheon etter en lang prosesjon gjennom byen. Voltaire, tidligere en av djevelens erklærte sendebud, var nå plutselig en helgen, og den veldige mengden bar ham fram på en revolusjonær rus. Mengden konstaterte henrykt at Voltaire ennå var intakt, "bortsett fra den ene foten". I kaoset forsvant flere av Voltaires tenner. Disse ble siden solgt og gjort om til smykker. På et etui kan man lese "De geistlige vil ikke gjøre vondt på denne jord fordi Voltaires tann vokter over meg."

Det skal ikke ha vært noe bemerkelsesverdig med dette, forteller Jean Orioux, siden Decartes hode ble solgt for 100 franc i 1820, og et århundre seinere oppnådde Newtons tann den nette sum av 16595 franc. Voltaire forsto mer enn noen annen hvordan det ligger i tenkernes skjebne å bli kannibalisert av samtida. Hans egen historie illustrerer til hvilken grad og hvor bokstavelig et slikt utsagn kan tolkes. Kanskje finnes det noe symbolsk i det historiske faktum at Voltaires hjerne har ikke blitt observert siden 1812.

Michael Wynn

Først ble han obdusert, så puttet de hjernen hans på glass og forærte bort hans hjerte, for deretter å forkle likrestene i kåpe og hatt... Voltaire fikk ingen fred i døden

LE TRIOMPHE

DE VOLTAIRE

Den franske revolusjon gjorde Voltaire til et triumferende lik

Ab Via

PÅ KANTEN

Nå, tenkte vi her om dagen, nå, når vi endelig er blitt berømte, innser vi berømmelsens bakside. Som sentrale personer i det offentlige rom går atskillig tid og krefter med til helt fundamentale spørsmål. Ta Dagbladets bakside som eksempel: Her har spalten *Mitt livsmotto* ledet lesere lukt til Paradis hver eneste dag. For Ab Via-redaksjonen har ikke dette fortonet seg like paradisiske. Et anseelig og betydelig antall timer, for ikke å si størsteparten av semesteret, har blitt brukt slik at vi kunne være forberedt når Dagbladet endelig ringer. Og, etter måneder med grubling fant vi det perfekte motto, og ladda telefonen. Mottoet som ville overgå selv de ville villfarelser innenfor sjangeren, og samtidig revolusjonere studentilværelsen, var unnnfanget. Det er derfor vi med indignasjon og forbitret fortvilelse registrerer at under Dagbladets omfattende omrokkinger den senere tid har spalten blitt fjernet. Intet mindre enn en skandale, selvsagt. Fra denne eminente og lett synlige plass på avisas bakside har allehånde autoriteter strødd små perler av sin livsvisdom til alle oss trengende. For den flyktige delen av Dagblad-leserne har dette vært et av dagens høydepunkt. Det var kun med en trykksfersk avis i hånda at undertegnede kunne begi seg i kamp med dagens vidervedigheter; man måtte jo vite hva som var dagens livsmotto. Konsekvensene er innlysende: Vi forgjengelige befinner oss dermed i et eksistensielt vakuum, alt er blitt kaos; trykksverte har blitt trykkende smerte, og dagen er ikke bare svart; den er trykksvart. Også våre bevingede ord blir dermed unndratt offentligheten, vår livsvisdom er fånyttet, det som ville blitt alle perlers mor forblir usagt: Vi har ikke lenger noe forum.

:mitt livsmotto

«Følg hjertets stemme livet ut»

KARIN LUNDEN
skuespiller, Oslo

:mitt livsmotto

«Voks ikke opp som én enkelt blomst, men som et helt blomsterbed!»

MARTIN HORNTVETH
musiker, Oslo

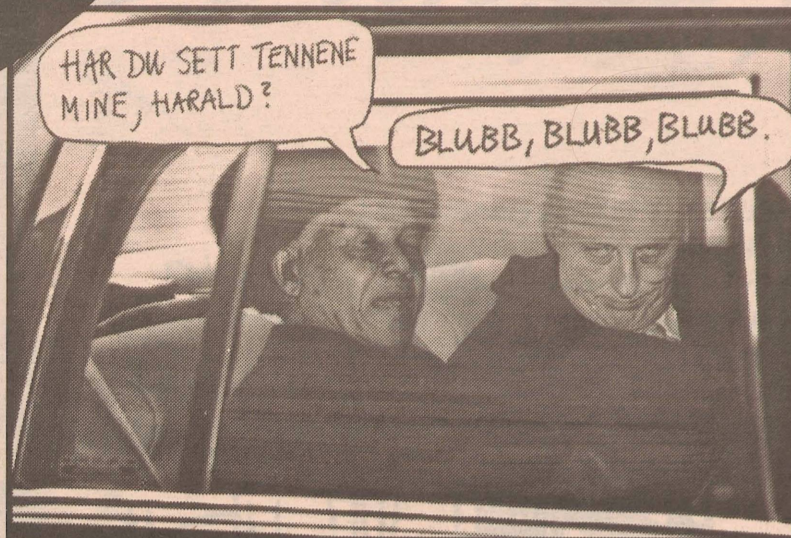

:mitt livsmotto

«Det er i motbakke det går oppover i et liv.»

ANDE SOMBY
joiker og førsteamanuensis, Tromsø

IMMATURUS

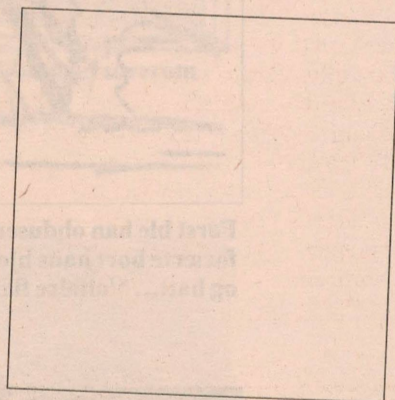

NYTT FRA NORSK SPRAKRAD

Et spørsmål som opptar våre medlemmer er etymologien rundt Haakon-figuren (her vil Sprakradet uttrykke begeistring for navnets forbilligede stavemate) som er avbildet på et av Mack sine flytende produkter. Ved første øyekast synes det rimelig å tro at denne personen er av kongelig herkomst. Folger man denne argumentasjons-linja kan vi umiddelbart konkludere med at det ikke er Kong Haakon VII, ergo må det være en av de seks første. Men etter å ha brukt eliminasjonsmetoden kom ingen av de seks

foregående heldig ut. Blottet for blatt blod, med andre ord. Alternative hypoteser oppstod, og konspirasjonskomiteen lanserte Sirilund-teorien: Mack's Haakon er rett og slett Ferdinand Macks mer ukjente bror. Denne hypotesen ble likevel forkastet av Sprakradets mer radikale forgreininger, totalt udrikkelig var argumentet. Månen til debatt, heter det i Sprakradets ordelag, som konkluderer med at det nevnte mackverk faktisk er et bolverk for nordnorsk bryggekunst: La ol vere ol.

TABULA RASA

TRIVIELT

Etter nær konsultasjon med min kone, Gud og meg selv, kom telefonen fra ... Gud. Det var klart for *Dagens verdi* fra Verdikommisjonen:

Langangens lov:

Mislighold og fallskjermhopp, verdikommisjon er kjempetopp.

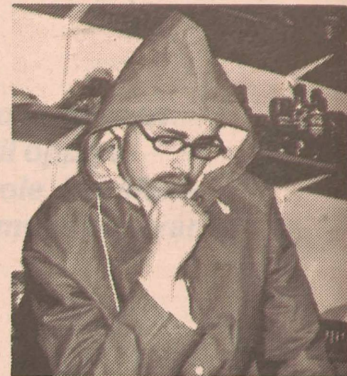
UHØRT

– Utdanning? Nei, eg e no utanna Senja.

Helge Stangnes

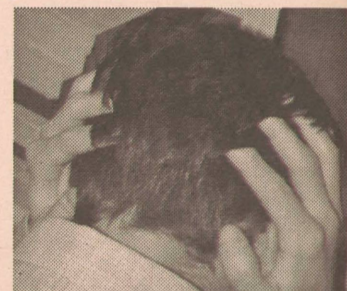
MARGINALT

Klodens befolkning har akkurat passert seks milliarder mennesker. Er *du* enig i den sterke befolkningsveksten?

Mohr Monsens
Heimanna

– Ja, dette er et tegn fra Gud; han sa jo tross alt «Fyll jorden og bli mange».

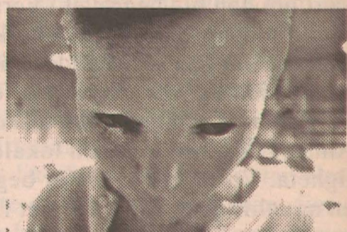
Ada Mulig
Syvbarnsmor

– Ja, endelig et spark til Ingen Befolkningsvekstgruppen, som sa at planeten var overbefolket allerede med 3,5 millioner mennesker.

Dolly
Gjerig

– Ja, større genrikdom gir tross alt uante muligheter.

Dolly
Kilter

– Ja, det er en vidunderlig ny verden vi lever i.

Mannen med ljaen
Transportansvarlig

– Nei, dette vil legge et dødelig press på meg og mitt yrke.

NETTPREIK

Nok en Utopia betyr nok et Nettpreik, som for øvrig er dette milles nest siste Nettpreik. Så kan man jo eventuelt drøfte hvorvidt dette betyr noe som helst.

Heia Tromsø!

Siste prosjekt til spinnville altnuligmann Morten Isaksen og Co. er en nettside dedikert denne flotte byen. På www.inorge.no vil du etterhvert finne masse interessant info om alt som er verdt å vite. (Er det forresten noen som husker gode gamle tromso.inorge.no?). Nå har riktignok denne siden visse barnesykdommer. Designen er mer funksjonell enn iøynefallende og informasjonen er ikke fryktelig oppdatert. Til tross for dette kan denne siden bli med tiden bli nyttig for de som vil orientere seg i byen via nett.

Allting går så fort...

Nå som årtuset nærmer seg slutten er det på tide å stoppe opp og tenke seg om, å reflektere over samfunnet vi lever i. Dessverre har vi så altfor ofte rett og slett for dårlig tid. På denne siden vil du finne refleksjoner over vårt samfunns tiltagende akselerasjon av nær sagt alt mulig. Tid er penger, og jo mindre tid vi bruker på hver ting jo bedre. For å sitere nasjonalt seksualopplysningsikon Trond Viggo "de raske er så feige, de ha'kke tid til det de har gjort". Siden finner du for øvrig på www.fasterbook.com.

...for noen

Men noen har derimot alt for god tid. Da oppstår sider som denne, Subliminal Messages in Windows 95. Kort fortalt er denne siden lagd av folk som har sett subliminale bilder eller skjulte meldinger i operativsystemet til Bill Gates. Selv klarte jeg ikke å se noen av bildene disse folkene hadde oppfattet, men det kan være noe galt med meg. Siden finner du for øvrig på www.tcp.ca/gsb/PC/Win95-subliminals.html.

Neo-Ludditer (nok en gang)

I forbindelse med en artikkel om geek-språk i forrige nummer ble ny-ludditer nevnt. I den forbindelse kan vi jo repetere noen av de sidene nevnt i en tidligere utgave av Nettpreik. For å repetere kort; de opprinnelige luddittene var angivelige følgere av den (mest sannsynlig fiktive) general Neil Ludd. De saboterte industrielt utstyr i England under den industrielle revolusjon fordi de fryktet (med rette) maskinene kom til å gjøre deres situasjon enda vanskeligere. Neo-ludditer er kort sagt skeptiske til de som søker å fremme teknologi for teknologiens egen skyld. Sider som har info om dette er bl.a. www.ensu.ucalgary.ca/~terry/luddite.html og www.syntac.net/hoax/ludd.html

Det var alt for denne gang, finner du interessante sider kan de som alltid mailles til

DeThomaso@c2i.net.

Fett nok; Fittstim

Som Fanden leser Bibelen har jeg lest tabloidfeministenes "Våkn Opp," nemlig *Fittstim*, som har vært forkynt over alle medier det siste halvåret. Budskapet rettes til unge kvinner, men er desto like interessant for unge menn.

Forfatterne av *Fittstim*, for det meste journalister, understreker i innledningen at de ikke er mannehatere og at boken slett ikke er noe kampskrift mot menn. Men innlegg som "Takk Gud for at jeg er lesbisk", trenger ingen videre utdyping.

"Siden jeg er feminist, er jeg takknemlig for at jeg også er lesbisk. Jeg tror det ville være et problem som heterofil, kvinnelig feminist å finne en mann å dele livet med. En mann som med hele sitt hjerte støtter feminismen. Jeg har møtt enkelte menn jeg synes gjør det, men de er så sjeldne at de burde fredes. Å ha sånn flaks å bli forelsket i en av dem, virker usannsynlig" sier Jenny Svenberg under overskriften "Takk Gud for at jeg er lesbisk."

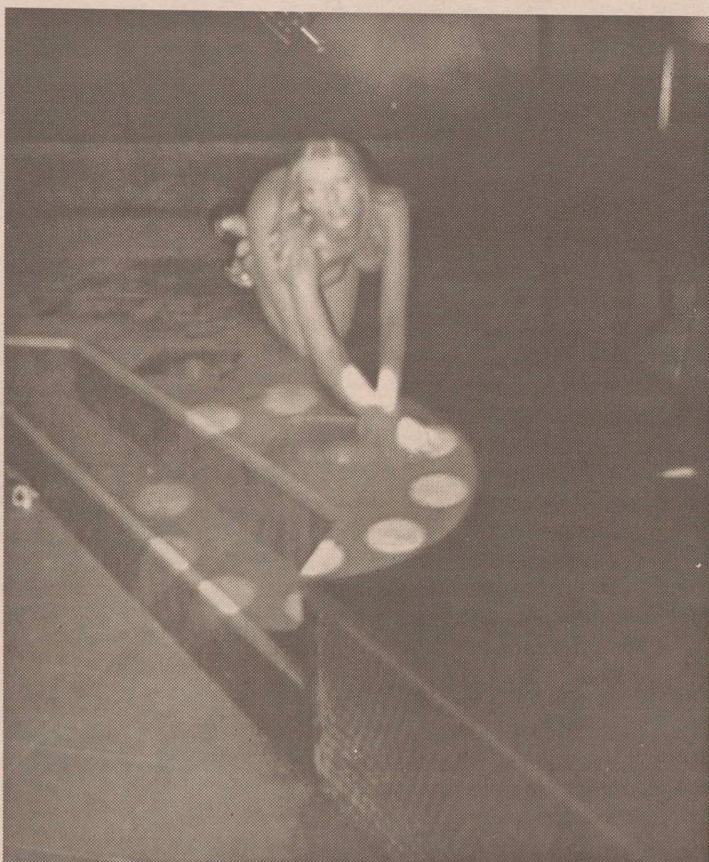
Inkludér menn

Utsagnet fra *Fittstim* får stå for seg selv. Men spørsmålet man kan stille er om feministene virkelig ønsker likestilling? For å oppnå fullstendig likestilling mellom kjønnene må man nødvendigvis inkludere menn. Har man ikke litt for store forhåpninger hvis man tror at en mann kan støtte feminismen av hele sitt hjerte ved å lese *Fittstim*?

Nittitallets feminisme med *Fittstim* i spissen ekskluderer menn totalt. Om *Fittstim*-feministene ønsker å inkludere og søke støtte hos menn, ville utsagnet om at boken ikke er noen kampskrift mot menn i innledningen vært overflødig.

Offerlammet?

"Allerede fra fødselen av blir jentene snakket til på en mykere og mer barnslig måte og guttene mer voksent og røff", skrives det i *Fittstim*. Boken vektlegger videre den ulike

I *Fittstim* fremstilles jentene som ofre og guttene som overgripere. Er det riktig at jenter har monopol på offerrollen?

FOTO: INGRID KLEIN-HEDLUND

måten gutter og jenter blir behandlet på av de voksne gjennom hele oppveksten, særlig i skolen. Noe som fører til at jentene ikke får samme muligheter til fri utfoldelse og muligheter til "å ta plass" som guttene. I *Fittstim* fremstilles jentene som ofre og guttene som overgripere.

Rollebytte

Linna Johansson sier at "Ingen lyttet til hvordan vi opplevde det." Er det overhodet noen som lytter til hvordan vi gutter opplever kravet om erfaring for å unngå hets og homsestempel? At mange gutter ser seg nødt til å trække på andres følelser for å tilfredsstille spesielt jenters krav om gutters erfaring, er på mange måter forståelig.

"Dagens tenåringsgutter har et like snevert rolleperfor som sine fedre. Den som måtte tro at dagens gutter er frie til selv å velge, blir en illusjon fattigere etter å ha lest *Fittstim*." I innledningen av likestillingsombud Anne Lise

Ryel har jeg erstattet "jenter" med "gutter" og "mødre" med "fedre", det som da kommer frem er like aktuelt for guttene. Er det da riktig at jenter har monopol på offerrollen?

Si opp!

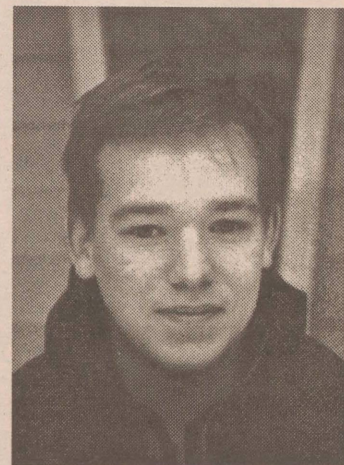
Tør jeg foreslå at enkelte først sier opp jobbene sine i den kulørte tabloidpressen som anvender puppedamer i de utroligste sammenhenger? Den konsekvente bruken av Lek-bildene av Kristin Kirkemo i Orderud-saken samt større fokusering på Vær-Siri enn om det blir regn i dalstrøka innaffor gir ikke akkurat et riktig bilde av kvinner. To av tre av redaktørene pluss en av skribentene i *Fittstim* jobber i den svenske tabloidavisen Expressen, som er Sveriges svar på VG og Dagbladet.

Det har blitt stilt spørsmål, også fra kvinner, ved om tabloidfeministene er mer opptatt av å selge enn å jobbe for likestilling.

Rune Thomassen

Fire på rad

Hvordan vil du kose deg med eksamenslesinga?

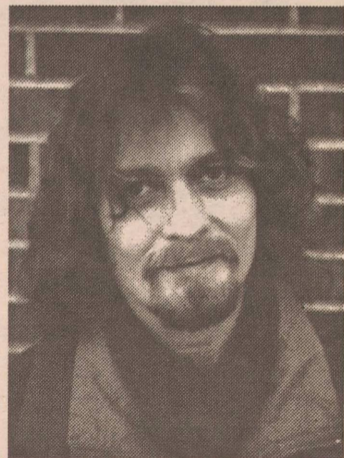
Per Rønning
Medisin

Jeg har eksamen til våren, men de som har eksamen i mørketida bør sette seg på *Mirage*. Mye bedre enn lesesalen.

Solvor Aina Queseth
Bioteknologi

Hjemme i den gode varme stua med kaffetraktoren i bakgrunnen og et stort skrivebord til rådighet.

Rune Kristiansen
Arkeologi

Jeg liker å sitte hjemme med alt nært. Mat, kaffe, røyk og TV.

Torgunn Hansen
ex.phil og ex.fax

Sitte i sofakroken med ett tjukt pledd, en rykende varm kakao og ei bok i fanget.

STIAND & Co av Stian Andreassen

TEGNEREN HAR ORDET:

VI HAR FÅTT ET BREV FRA EN AV VÅRE LESERE!

"HVORFOR ER DET IKKE MERE SEX OG NAKNE DAMER I SERIEN STIAND & CO? HILSEN TORE"

VEL, TORE - DETTE ER EN STUDENAVIS! DU ER VISST UTE ETTER MER TVILSOMME PUBLIKASJONER; SOM F.E.KS. DAGBLADET OG TIL OG MED SE & HØR!

Mens vi venter på Nord-Norgebanen...

Det er på høy tid å sette over kjelen, brygge Taras-te med kanel, stikke firogtjue nelliker i appelsinen og begynne å glede seg. Slutten av november og hele desember står og venter på deg, slik at du kan gjøre kalde netter om til varmekilder. I en bisetning kan vi nevne at de fleste norske barn er født på sensommeren, og her har du som alltid Utopias egen uteguide:

Onsdag 24. november

Den nordnorske avdelingen av Norsk botanisk forening holder åpent møte med lysbildeforedraget **Botaniske inntrykk fra Grønland og Island** v/Inger Greve Alsos og Leidulf Lund. Dette fascinerende evenement finner sted på Rotunden, Tromsø Museum. Kl. 19.30.

På Mack-kjelleren arrangerer Tromsø Rock Blues & Country klubb konsert med **Onkel Tuka**, med på-

følgende jamsession, hvor du og jeg kan delta. Det er dog kanskje en fordel at du kan traktere et instrument av noe slag.

Torsdag 25. november

Hvis Harry drag-humor fra Møre frister, kan du dra på KulturHuset hvor **Hildegunn og Leif-Per** ankommer Storsalen med sine gode vibrasjoner.

Et ørlite steinkast unna i samme bygg, på Teaterkaféen arrangerer Tromsø Jazzklubb konsert med **Frode Gjerstad**.

Fredag 26. november

På Mack-Kjelleren blir det konsert med **Bryggerigangen Blues Band**.

Hvis derimot reggae er mer din stil bør du stikke innom Bak Mål hvor Tromsøs egen reggae-mentor **Bob Benoni** inviterer til **intim reggae-aften**.

Studenter med små barn kan dra innom KulturHuset. Der vises stykket **Emilie og den umulige mamman**.

Dette skjer i samarbeid med Riksteateret og finner sted på Teaterloftet. Stykket passer for barn fra 3 år.

KulturHuset kan også by på teater for de voksne. Riksteatret presenterer nemlig Otto Holmlungs dramatisering av Johan Falkbergets roman **Den fjerde nattevakt** i Storsalen. Så hvis teater er din sjar-

gong, vet du hvor du har å befinne deg i dag.

På Rådstua kan du oppleve teaterforestillingen **The Perfect Equal** klokken 20.

Lørdag 27. november

Tromsø Filmklubb trommer sammen dobbeltvisning med 2 stk Bruce Willis infisert science fiction. Først ut er Luc Bessons **Det femte element**. Dette er visstnok Europas dyreste film og anbefales på det varmeste. Neste film ut er eks-Monty Python-galning Terry Gilliams verk **12 Monkeys**. Dobbelvisningen starter kl. 14. Som alltid skjer dette på gamle ærverdige Verdensteateret.

Kulturhuset arrangerer i samarbeid med Musikk i Finnmark konserten **Trio del Ritmo** med Varangerensemblen og bandoneonisten Per Arne Glorvigen. Dette skjer på Teaterkaféen.

Tromsø Kristelige Studenlag inviterer til **julefest** i Indremisjonens lokaler. Mer info kommer på plakater.

Husk **The Perfect Equal** på Rådstua Teaterhus klokken 18.

Søndag 28. november

Høytid sikres i Domkirka i kveld. Klokken 19 inviterer **studentkorene** til sin årvisse tradisjon; **julekonserten**. Denne søndagen er

også første i advent. Da bør en børste støvet av adventslysene og forberede **adventskalenderen**.

Mandag 29. november

Sjekk ut deilige kunstvibrasjoner fra blant andre glassblåser **Silja Skoglund** på Galleri Embla. Der kan du også få kjøpt julegaver til dine nærmeste.

Tirsdag 30. november

Blå Rock Café viser Rob Reiners geniale mockumentary **Spinal Tap**.

Onsdag 1. desember

Har du husket å lage adventskalender?

Kirkens Bymisjon i Tromsø innleder adventen med **støttegudstjeneste** for HIV- og Aids-syke som finner sted i Den Katolske Kirke klokka 20.

Søndag 5. desember

Hvis du vil drømme deg bort fra det kalde, våte nord, eller har en glødende interesse i geologi kan du dra på professor Jacob Møllers forelesning; **Hawaii – en aktiv vulkanø**. Denne forelesningen finner sted på Tromsø Museum

Dette er andre søndag i advent, og tradisjonen tro er det på tide å tenne **det andre lyset**. Når du så har gjort det, kan du slå på radioen og

få med deg siste utgave av **MusikkMaksimum** på Radio Tromsø klokka 16.

Mandag 6. desember

Tøm kontoen og gled dine kjære. Gå og kjøp **julegaver**, det er mye moro på nederste hylle.

Tirsdag 7. desember

På Teaterkaféen kan du overvære jazzkonsert med **Værner/Daniels-son Group**.

Blå Rock Café viser Tim Burtons geniale parodi på 50-talls science fiction parodi; **Mars Attacks**.

Onsdag 8. desember

Tromsø Danseteater viser forestillingen **En julefortelling** av Charles Dickens. Dette skjer i Storsalen i KulturHuset. Forestillingen løper fram til og med 12. desember.

Nå kan du plukke opp siste utgave av **Utopia** dette semesteret som også er årets siste Utopia. Og for å toppe det hele er det nummeret du nå forhåpentligvis holder i hånda årtusenets siste. Historien skriver seg selv.

Hvis DU vil legge inn noe på Nord-Norge-banen, kontakt oss på faks/telefon/e-post: nordnorgebanen@yahoo.com ELLER stikk innom glassburet på SVF.